

Solvency and Financial Condition Report 2016

SFCR

INHOUDSOPGAVE

Inleiding.....	4
Samenvatting.....	5
A. Activiteiten en resultaten	7
A.1 Activiteiten	7
A.2 Prestaties op het gebied van verzekering.....	10
A.3 Prestaties op het gebied van belegging.....	13
A.4 Prestaties op overig gebied	15
A.5 Overige informatie.....	15
B. Bestuurssysteem.....	16
B.1 Algemene informatie over het bestuurssysteem.....	16
B.2 Deskundigheids- en betrouwbaarheidsvereisten.....	19
B.3 Risicomanagementsystemen, beoordeling van eigen risico en de solvabiliteit.....	19
B.4 Interne controlesysteem	24
B.5 Interne auditfunctie.....	24
B.6 Actuariële functie.....	25
B.7 Uitbesteding.....	25
B.8 Overige informatie.....	25
C. Risicoprofiel	26
C.1 Verzekeringstechnisch risico	28
C.2 Marktrisico	28
C.3 Kredietrisico.....	30
C.4 Liquiditeitsrisico	30
C.5 Operationeel risico	31
C.6 Overig materieel risico	32
C.7 Gevoeligheden met betrekking tot het Solvency II-percentage.....	33
D. Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden.....	34
D.1 Activa	35
D.2 Technische voorzieningen.....	36
D.3 Overige schulden	38
D.4 Alternatieve waarderingsmethoden	39
D.5 Overige informatie.....	39

E. Kapitaalbeheer	40
E.1 Eigen vermogen	40
E.2 Solvabiliteitskapitaalvereiste en minimumkapitaalvereiste	41
E.3 Gebruik van de ondermodule aandelenrisico op basis van looptijd bij de berekening van het solvabiliteitskapitaal-vereiste	43
E.4 Verschillen tussen de standaardformule en ieder gebruikt intern model	43
E.5 Niet-naleving van het minimumkapitaalvereiste en niet-naleving van het solvabiliteitskapitaalvereiste	43
E.6 Overige informatie	43
Bijlage 1: Openbaar te maken staten	44

INLEIDING

Met dit rapport geeft de Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „'s-Gravenhage” U.A (hierna te noemen “Onderlinge 's-Gravenhage” of “Maatschappij”) invulling aan de eisen die in de Gedelegeerde Verordening (Delegated Regulation) (EU) 2015/35, de bijbehorende EIOPA-richtlijnen en eerder in de Solvency II-richtlijn (Directive 2009/138) zijn gesteld ten aanzien van het openbaar maken van relevante gegevens over 2016. De te publiceren gegevens houden verband met de vennootschappelijke structuur, de performance van het bedrijf, het bestuursstelsel inclusief kernfuncties als risicobeheer, het risicoprofiel, solvabiliteit en vermogensbeheer.

Dit Solvency and Financial Condition Report (SFCR) is opgesteld conform de artikelen 51 tot 56 van de Solvency II-richtlijn en de artikelen 292 tot 298 van de Gedelegeerde Verordening.

De gerapporteerde gegevens zijn in overeenstemming met de gegevens die aan de toezichthouder DNB worden gerapporteerd met de QRT's.

Alle financiële gegevens in dit rapport zijn vermeld in euro's * 1.000, tenzij anders vermeld.

Vanwege de overgang van Solvency I naar Solvency II per 1 januari 2016 zijn in dit rapport geen vergelijkende cijfers over 2015 gepresenteerd.

SAMENVATTING

Missie

De Onderlinge 's-Gravenhage heeft als missie een breed publiek in staat stellen een solide levensverzekering op onderlinge basis te sluiten met de mogelijkheid als deelnemer voor 95% mee te delen in de te verdelen maatschappijwinst.

Compliant met Solvency II-richtlijnen

De Onderlinge 's-Gravenhage heeft zich terdege voorbereid op de sinds 1 januari 2016 van kracht zijnde Solvency II wet- en regelgeving. De Onderlinge 's-Gravenhage is sinds de invoering van dit wettelijk kader compliant met dit kader en is van mening dat de huidige governance en overall (risico) beheersingsstructuur voldoen aan zowel de eigen maatstaven alsmede die welke de wetgever en toezichthouder eraan stellen. Er zijn geen belangrijke wijzigingen in deze structuur doorgevoerd in 2016.

Resultaten

De macro-economische omstandigheden zijn in 2016 verder verbeterd. Het consumentenvertrouwen is gestegen, de consumptie is toegenomen en de werkloosheid is gedaald. Daarbij is het vertrouwen van de consument in de verzekeringssector verder toegenomen.

Voor de Onderlinge 's-Gravenhage had 2016 ook glans met een positief resultaat na belastingen van € 19.844, een nieuwe bruto premieproductie van het nieuwe pensioenproduct die aan de doelstelling voldeed en wederom een hogere waardering van de dienstverlening aan onze deelnemers.

Tegelijkertijd blijft er sprake van een krimpende markt, lage marges en lage rente. De Onderlinge 's-Gravenhage is een levensverzekeringmaatschappij die haar polishouders garanties biedt op lange termijn. De daarmee samenhangende verplichtingen zijn gevoelig voor een daling van de rente. In verband met dit risico is in de loop van de jaren een hoge solvabiliteit opgebouwd als buffer tegen een langdurig lage rente. Ook onder Solvency II is het beleid van de Maatschappij gericht op een relatief hoge solvabiliteit. Deze bedraagt ultimo 2016 242% (voor winstdeling, na winstdeling 238%). De Eligible Own Funds bedragen ultimo 2016 € 292.638, de Solvency Capital Requirement (SCR) € 122.781.

Het verschil tussen het aanwezige eigen vermogen onder Solvency II van € 297.638 en het eigen vermogen conform jaarrekening € 266.995 wordt voornamelijk veroorzaakt door het effect van de Volatility Adjustment (VA) op de hoogte van de technische voorziening en IAS19, in totaal zijnde € 30.605 na belasting.

De Maatschappij hanteert het standaardmodel.

Risicoprofiel

Bij de analyses in het kader van de periodieke risicobeoordeling en de ORSA blijkt dat de Maatschappij gevoelig is voor met name commerciële en omgevingsrisico's, risico's met betrekking tot de renteontwikkeling en kosten. De Maatschappij heeft ter beheersing van de risico's een uitgebreid en adequaat risicobeheerorganisatie en –raamwerk ingericht.

Onder Solvency II zijn de risico's ingeprijsd in de SCR. De SCR is daarmee een indicator van het benodigde kapitaal om relevante schokken op te vangen. De Maatschappij streeft een solvabiliteit na die boven de 150% ligt. De actuele solvabiliteitsratio wordt ten opzichte van deze norm beoordeeld, rekening houdend met de gevoeligheden, de marktomstandigheden en het risicoprofiel van de Maatschappij.

Vooruitzichten

De economische vooruitzichten voor Nederland zijn positief, ondanks de onzekere internationale ontwikkelingen op maatschappelijk en politiek terrein. Wij hebben een langdurige relatie met onze deelnemers. In een dergelijke periode veranderen de behoeften van onze deelnemers, onder meer door veranderend klantgedrag en technologische innovatie. Daarbij vragen intensief toezicht en complexe nieuwe wetgeving ook de nodige aandacht. Wij passen onze dienstverlening daarop aan door investeringen in onze medewerkers, systemen en processen. Leidend hierbij is een zorgvuldige, betrouwbare, professionele en klantgerichte dienstverlening door gemotiveerde medewerkers, met een menselijke maat.

Voor de Onderlinge 's-Gravenhage is het als onderlinge waarborgmaatschappij vanzelfsprekend dat de belangen van de bestaande deelnemers leidend zijn in de strategie en de bedrijfsvoering. Dat betekent dat wij producten en diensten aanbieden die daadwerkelijk waarde toevoegen voor de deelnemers en die passen bij de missie en kernwaarden van de Onderlinge 's-Gravenhage: eerlijk en duurzaam. Een marktpropositie die kernachtig onder woorden wordt gebracht in ons motto 'Samen Zeker'.

De Maatschappij richt zich uitsluitend op de Nederlandse markt en heeft een grote portefeuille met langlopende levensverzekeringen. Het totaal verzekerde bedrag is op een, in historisch perspectief gezien, hoog niveau. Dit biedt een stabiele basis voor een gezond kernbedrijf.

De lage rente blijft daarbij wel zorgen voor druk op de marges. Dat betekent dat de noodzaak kosten te beheersen en waar mogelijk te verlagen, ook de komende jaren groot blijft. Wij blijven daarnaast investeren in innovatie, ten behoeve van de dienstverlening aan onze bestaande deelnemers, maar ook door het uitbreiden van ons aanbod.

A. ACTIVITEITEN EN RESULTATEN

A.1 ACTIVITEITEN

A.1.1 KERNCIJFERS

Evenals de jaarrekening zijn de in dit rapport gepresenteerde cijfers gebaseerd op de grondslagen conform Titel 9 BW2. Daar waar de cijfers Solvency II betreffen, wordt dat expliciet aangegeven zoals bij de grondslagen.

bedragen x € 1.000	2016	2015
technische voorzieningen e.r.	1.782.133	1.731.821
beleggingen e.r.	1.976.729	1.939.214
balanstotaal	2.097.179	2.043.624
vereiste solvabiliteit	122.781	
aanwezige solvabiliteit	297.638	
solvabiliteitspercentage Solvency II ¹	242 %	
premieomzet	116.084	120.667
directe opbrengst uit beleggingen	68.161	68.520
beleggingslasten	-1.600	-1.917
totale kosten inclusief provisie en winstdeling herverzekeraars	-28.146	-29.124
nettoresultaat	19.844	57.755
te verdelen winst	5.000	6.000
aantal medewerkers einde boekjaar (FTE)	160	164

Eigen vermogen en solvabiliteit

Het eigen vermogen van de Maatschappij volgens BW2 bedraagt eind 2016 € 266.995 (2015 € 254.289). Dit bedrag is inclusief het positieve resultaat na belastingen van € 19.844. De hoogte van het eigen vermogen wordt onder de geldende verslaggevingsrichtlijnen beïnvloed door de waarde van de aandelenportefeuille die voor eigen rekening wordt aangehouden, de waarde van de portefeuille onroerende zaken en het resultaat over het boekjaar. De obligaties en andere leningen zijn conform de grondslagen gewaardeerd op amortisatiewaarde. De hypotheekportefeuille is conform de grondslagen gewaardeerd op nominale waarde. Op de obligaties, andere leningen en hypotheekportefeuille hebben geen afwaarderingen hoeven plaatsvinden.

De in de kerncijfers opgenomen aanwezige solvabiliteit is conform Solvency II. Het verschil tussen het aanwezige eigen vermogen en het eigen vermogen conform jaarrekening wordt voornamelijk veroorzaakt door het effect van de VA op de hoogte van de technische voorziening en IAS19, in totaal zijnde € 30.605 na belasting.

Aansluiting Eligible Own Funds en Eigen vermogen conform de jaarrekening

Het verschil tussen Eligible Own Funds (EOF) en het Eigen vermogen conform de jaarrekening wordt voornamelijk veroorzaakt door het effect van de VA op de hoogte van de technische voorziening en IAS19, in totaal zijnde € 30.605 na belasting, en de verwerking van de voorgestelde winstdeling conform Solvency II.

De EOF komt daarmee op € 292.638 en bestaat uit Tier1-kapitaal zijnde € 289.922 en Tier3-kapitaal zijnde € 2.716 (uitgestelde belasting).

¹ Op basis van EIOPA-curve incl. VA met overgangsmaatregelen voor aandelen en voor winstdeling

In de jaarrekening is het eigen vermogen bepaald door de toetsvoorziening te berekenen gebruikmakend van de EIOPA-curve exclusief VA.

Verloop Eigen vermogen

bedragen x € 1.000	Boekjaar	Vorig boekjaar
Herwaarderingsreserve per 31 december	66.541	79.190
Ongerealiseerde resultaten voor aftrek belastingen:		
- onroerende zaken	2.844	210
- aandelen	16.760	9.837
Gerealiseerd resultaat onroerende zaken	- 406	-
	-	-
Gerealiseerd resultaat aandelen	<u>15.006</u>	<u>26.939</u>
		-
Bruto toe-/afname	4.192	16.892
Mutatie latente belastingen	<u>- 804</u>	<u>4.243</u>
		-
	<u>3.388</u>	<u>12.649</u>
Herwaarderingsreserve per 31 december	69.929	66.541
Wettelijke reserve deelnemingen per 31 december	25.299	25.498
		-
Onverdeeld resultaat per 31 december vorig boekjaar	57.755	39.703
Overige reserves per 31 december vorig boekjaar	<u>104.694</u>	<u>144.430</u>
Totaal	187.748	130.225
Mutaties in het boekjaar:		
- directe vermogensmutaties deelnemingen	- 1.847	- 232
- herwaardering onroerende zaken	- 2.844	-
- winstdeling vorig boekjaar	<u>- 5.835</u>	<u>-</u>
	-	-
Totaal	<u>10.526</u>	<u>- 232</u>
Overige reserves per 31 december	177.222	129.993
Onverdeeld resultaat boekjaar	19.844	57.755
	<u> </u>	<u> </u>
Eigen vermogen ultimo boekjaar	<u>266.995</u>	<u>254.289</u>
	<u> </u>	<u> </u>
Hiervan is Wettelijke Reserve inzake deelnemingen	24.478	25.299

Omzet en resultaat

De omzet (bruto premies, directe opbrengst beleggingen en overige inkomsten) bedroeg in 2016 € 184.644 (2015 € 189.363). Dit is een daling van 2,5%.

Het bruto premie-inkomen nam met 3,8% af van € 120.667 tot € 116.084. De koopsomproductie in 2016 is met 11,3% toegenomen van € 18.140 tot € 20.186.

Het bruto premie-inkomen uit periodieke premies is in 2016 met 6,5% afgenomen van € 102.527 tot € 95.898. De afname wordt gedeeltelijk veroorzaakt door de overdracht van de pensioenuitvoering eigen personeel aan Nationale Nederlanden (NN). Tot en met 2015 werd de pensioenpremie verantwoord onder de collectieve premies (2015 € 1.833).

Het resultaat na belastingen was € 19.844 (2015 € 57.755). Het resultaat werd in 2015 positief beïnvloed door het grote aantal beleggingstransacties, waarvan de resultaten via de winst- en verliesrekening werden verantwoord. In 2016 lag het aantal beleggingstransacties significant lager.

Zonder de toevoeging aan de technische voorzieningen uit hoofde van de lage rentestand bedraagt het technische resultaat 2016 € 13.567 (2015 € 18.163). Inclusief deze toevoeging van € 13.242 (2015 € 5.406) bedraagt het technisch resultaat € 325 (2015 € 12.757). De extra toevoeging wordt bepaald door de (markt)waarde van de verplichtingen tegenover onze polishouders. Bij de berekening van de hoogte daarvan is de door EIOPA vastgestelde risicovrije rentetermijnstructuur gehanteerd inclusief Ultimate Forward Rate (UFR), Credit Risk Adjustment (CRA) en exclusief VA.

A.1.2 VENNOOTSCHAPSGEGEVENS

Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „'s-Gravenhage” U.A (“Onderlinge 's-Gravenhage”).

Gevestigd te:

Zeestraat 70
2518 AC 's-Gravenhage

Postbus 629
2501 CP 's-Gravenhage

Telefoon: 070-342 1111
E-mail: info@ogmail.nl
Webster: www.onderlinge.info

De Onderlinge 's-Gravenhage is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Den Haag onder nummer 27001014.

De Onderlinge 's-Gravenhage is lid van het Verbond van Verzekeraars en onderschrijft de Gedragscode Verzekeraars en de Gedragscode Verwerking Persoonsgegevens Financiële Instellingen.

De Onderlinge 's-Gravenhage is aangesloten bij de Stichting Klachteninstituut Financiële Dienstverlening (KIFID).

De Onderlinge 's-Gravenhage beschikt over een vergunning van De Nederlandsche Bank (DNB) in het kader van de Wet op het financieel toezicht.

Onderlinge karakter

„Uitgesloten aansprakelijkheid” (U.A.) betekent dat de deelnemers wel in de behaalde winsten delen, maar niet in een eventueel verlies. Door de jaren heen is dit 'Onderlinge'-karakter behouden en aantrekkelijk gebleven voor steeds nieuwe generaties deelnemers.

De Onderlinge 's-Gravenhage is een maatschappij met structuurregime waarin een Raad van Commissarissen (hierna RvC) toezicht houdt op het directiebeleid. Het bedrijfsgebied is Nederland. De Maatschappij is gevestigd in Den Haag en heeft 176 medewerkers (160 FTE). De Maatschappij werkt samen met ongeveer 2000 onafhankelijke professionele assurantieadviseurs, die zorgvuldig worden gekozen teneinde goede service te verlenen aan haar deelnemers.

In het verslagjaar hebben geen wijzigingen plaatsgevonden in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur.

Bedrijfsvoering

De missie van de Onderlinge 's-Gravenhage is een breed publiek in staat stellen een solide levensverzekering op onderlinge basis te sluiten met de mogelijkheid als deelnemer voor 95% mee te delen in de te verdelen maatschappijwinst. Het doel van de verzekeringsactiviteiten is het breed mogelijk maken dat risico's die deelnemers individueel niet kunnen of willen dragen door de Onderlinge 's-Gravenhage op onderlinge basis worden overgenomen. Zo stelt de Onderlinge 's-Gravenhage mensen in staat individueel hun financiële zekerheid op lange termijn betaalbaar te vergroten. Het solidariteitselement dat kenmerkend is voor de onderlinge vorm bestaat er vooral uit dat (verzekerings-)risico's worden gedeeld en eventuele overschotten worden verdeeld. Naast de exclusieve deelnemersfocus en het laagdrempelig karakter van onze Maatschappij is de maatschappijwinstdeling een belangrijk onderscheidend en waarde toevoegend element. In de bedrijfsvoering staan de belangen van de deelnemers centraal; de Onderlinge 's-Gravenhage handelt sociaal, maatschappelijk en functioneel. Op betrokken wijze houdt de Maatschappij rekening met de belangen van haar deelnemers, met algemeen maatschappelijke belangen en met de belangen van personeel en van andere betrokkenen. De missie wordt inhoud gegeven met professionele medewerkers die de waarden van de Maatschappij kennen en in de praktijk brengen. Integriteit, klantenfocus, professionaliteit en betrokkenheid zijn belangrijke kernwaarden bij hun handelen.

Er hebben zich in de verslagperiode geen gebeurtenissen voorgedaan die een materiële impact hebben gehad op het bedrijf of de bedrijfsvoering van de Onderlinge 's-Gravenhage.

A.1.3 TOEZICHTHOUDER

De Nederlandsche Bank
Postbus 98
1000 AB Amsterdam
Telefoon: 020-524 9111
E-mail: info@dnb.nl

A.1.4 EXTERNE ACCOUNTANT

KPMG Accountants N.V.
Financial Services
Postbus 43004
3540 AA Utrecht
Verantwoordelijk accountant: dhr. A.J.H. Reijns RA

Telefoon: 030-658 2300
Website: www.kpmg.nl

A.1.5 DEELNEMINGEN

De Maatschappij heeft de volgende meerderheidsdeelnemingen:

- N.V. Neerlandia van 1880 te Den Haag (100%)
- Administratiemaatschappij "Stad en Lande" B.V. te Den Haag (100%)
- Maatschappij tot administratie van onroerende goederen "Admogo" B.V. te Den Haag (100%).

Neerlandia van 1880 is een vennootschap met als enige activiteit het aanhouden en beheren van beleggingen. Stad en Lande en Admogo zijn actief in de verhuur van onroerend goed van de Maatschappij en haar deelnemingen.

Daarnaast heeft de Maatschappij een 33 1/3% minderheidsbelang in N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop". De belangrijkste activiteit van De Hoop is optreden als herverzekeraar voor klanten met afwijkende medische risico's.

A.2 PRESTATIES OP HET GEBIED VAN VERZEKERING

Beknopte Winst en Verliesrekening

	2016	2015
Premieomzet	116.084	120.667
Opbrengst uit beleggingen	86.621	128.715
Totale omzet verzekeringsbedrijf	184.644	189.363
Onderliggend technisch resultaat	13.567	18.163
Bruto kapitaalproductie	169.842	133.223
Verzekerd bedrag	4.526.202	4.777.014

Omzet

De totale omzet verzekeringsbedrijf bedroeg € 184.644 (- 2,5 %).

Verzekerd bedrag

Het totale verzekerde bedrag (zonder aftrek voor herverzekering) bedroeg € 4.526.202 (- 5,3 %).

Premies

Het brutopremie-inkomen daalde in 2016 licht tot € 116.084 (- 3,8 %).

Het termijnpremie-inkomen kwam in 2016 uit op € 95.898 (- 6,5 %).

De premies ineens namen in 2016 met 11,3 % toe van € 18.140 tot € 20.186.

Resultaat

Het resultaat na belastingen bedroeg € 19.844. De te verdelen winst is bepaald op € 5.000. 95% van de te verdelen winst komt onze deelnemers ten goede.

Productie en verzekeringsportefeuille

In 2016 is de bruto premieproductie van de levensverzekeringsmarkt verder gekrompen onder invloed van de afname in het aanbod van verzekeraars en het geboden alternatief met banksparen. De fiscale maatregelen van de overheid hebben ertoe geleid dat de voor de Maatschappij in het verleden belangrijke markt voor de hypotheek gelieerde levensverzekering nagenoeg is verdwenen. De belangrijkste productgroepen binnen de individuele levenmarkt blijven pensioenopbouw (Lijfrente en pensioen) en de uitkeringsfase (Direct ingaande lijfrente).

Binnen de collectieve pensioenmarkt is een positieve ontwikkeling te zien: de behoefte aan beschikbare premieregelingen op basis van individuele eigendomsrechten groeit. De Maatschappij heeft hier met de introductie in 2015 van twee nieuwe pensioenproducten (voor MKB en DGA) op geanticipeerd. Uit de nieuwe productie van onze nieuwe pensioenproducten blijkt duidelijk dat werkgevers / werknemers en de DGA behoefte hebben aan ons pensioenproduct met een gegarandeerd kapitaal.

De nieuwe premie- en koopsomproductie in de gehele Nederlandse markt van individuele levensverzekeringen (beleggings- en euroverzekeringen) bedroeg in 2016 € 1,3 miljard (2015 € 1,6 miljard). Dit betekent een daling van 19% ten opzichte van 2015.

De nieuwe premie- en koopsomproductie van individuele euroverzekeringen in de Nederlandse markt (het individuele segment exclusief beleggingsverzekeringen) daalde in 2016 met 23% tot € 1,1 miljard. In 2015 was een daling van dit marktsegment zichtbaar van 17%. De daling in 2016 betrof zowel de koopsomproductie (24%) als de premieproductie (10%). De premieproductie is in 2016 weer in lijn met 2014 en werd in 2015 positief beïnvloed door het hersteladvies bij beleggingsverzekeringen.

Ontwikkeling van de productie

De nieuwe bruto premieproductie van de in 2015 geïntroduceerde nieuwe GarantiePlusPensioen-producten is in 2016 meer dan verdubbeld ten opzichte van 2015.

De totale bruto nieuwe premie- en koopsomproductie van de Maatschappij, exclusief de koopsommen afkomstig uit winstdeling, nam in 2016 met 17,4% af tot € 17.189 (2015 € 20.798). De nieuwe bruto premieproductie daalde met 7,5% naar € 2.820 (2015 € 3.049). De nieuwe koopsomproductie in 2016 is met 19,0% afgenomen en deze bedroeg € 14.369 (2015 € 17.748). De afname van de koopsomproductie is voornamelijk zichtbaar binnen de productgroepen Hypotheek (- 72%) en Vermogensopbouw (- 43%).

In verband met de lage rente gedurende 2016 is een aantal voorgenomen commerciële acties niet gedaan. Dit heeft een drukkend effect gehad op de koopsomproductie.

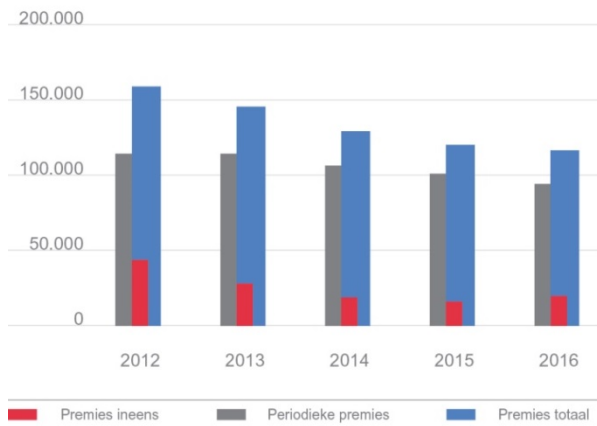
Productie en verzekerd bedrag

Verzekerd bedrag

Het totaal verzekerd bedrag, zonder aftrek voor herverzekering, nam af tot € 4.526.202 (2015 € 4.777.014). De productie van verzekeringen (nieuwe en mutaties) uitgedrukt in verzekerd bedrag nam in 2016 toe tot € 169.842 (2015 € 133.223). Het verval bedroeg € 420.654 en was hoger dan voorgaand jaar (2015 € 371.919), zodat het verzekerd bedrag aan het einde van het boekjaar een vermindering aangaf van € 250.812 (2015 - € 238.696).

Premieontwikkeling

A.3 PRESTATIES OP HET GEBIED VAN BELEGGING

Het beleggingsbeleid is, rekening houdend met onder meer de Code Duurzaam beleggen, sterk gericht op soliditeit van het vermogensbeheer en op het realiseren van een gestage groei van het vermogen en het rendement op lange termijn. Beleggingen worden over het algemeen langdurig in portefeuille gehouden. Er wordt geen gebruik gemaakt van afgeleide instrumenten als opties, futures, swaps, swaptions en dergelijke.

Belegd vermogen

Beleggingsmix

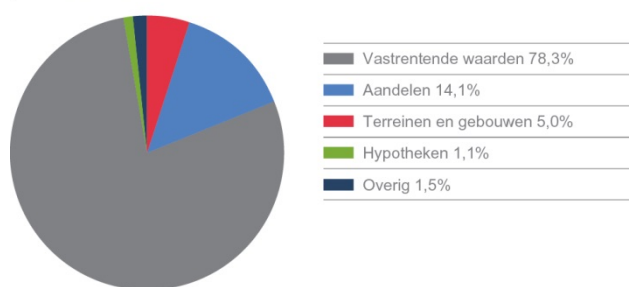
De beleggingen in portefeuille zijn gespreid over verschillende beleggingscategorieën, als volgt:

	Balans- waarde einde boekjaar	Balans- waarde begin boekjaar
Terreinen en gebouwen		
Eigen gebruik	11.650	12.070
Overig gebruik	86.855	84.265
Deelnemingen	28.776	29.707
Aandelen	277.828	234.416
Obligaties	1.494.707	1.498.781
Belangen in beleggingspools	211	228
Hypothecaire leningen	22.428	25.332
Andere leningen	53.613	53.613
Andere financiële beleggingen	661	802
Totaal	1.976.729	1.939.214

In de aandelenpositie is de deelname in het AeAM Dutch Mortgage Fund opgenomen ter grootte van € 104.817 (2015: € 70.000).

Procentueel is de verdeling als volgt:

Beleggingsmix

De directe beleggingsinkomsten bedroegen € 68.161 en zijn in lijn met 2015 (€ 68.520). De gerealiseerde winst op beleggingen is afgenomen van € 60.195 in 2015 tot € 18.460. Deze daling kent twee oorzaken. In 2015 is een groot aantal obligaties met een korte looptijd verkocht en zijn obligaties met een lange looptijd aangekocht om het renterisico af te bouwen, hetgeen in 2016 niet meer noodzakelijk geacht werd. Daarnaast heeft het grootste gedeelte van de afbouw van de relatief hoge concentraties aandelen in 2015 plaatsgevonden. Het aantal verkochte obligaties en aandelen is daarmee in 2016 significant lager dan in 2015. Neerlandia van 1880 heeft het boekjaar afgesloten met een positief resultaat na belastingen van € 264 (2015 € 391). De afname van het resultaat in 2016 werd veroorzaakt doordat in 2015 een deel van de aandelenportefeuille is verkocht. Het toegerekend resultaat van het 1/3 aandeel in de minderheidsdeelneming De Hoop bedroeg € 3.326 (2015 € 2.333).

Boekjaar	2016	2015
Terreinen en gebouwen	5.293	5.151
Deelnemingen	3.636	2.752
Aandelen	7.133	5.809
Obligaties	49.295	52.330
Vorderingen uit hypothecaire leningen	1.119	1.399
Vorderingen uit andere leningen	1.402	850
Andere financiële beleggingen	279	119
Liquide middelen	4	110
Subtotaal	68.161	68.520
Beleggingen voor risico van polishouders	-	-
Totaal	68.161	68.520

De Onderlinge 's-Gravenhage belegt niet in securitisaties.

Het gemiddelde directe rendement van de beleggingsportefeuille is ten opzichte van vorig jaar afgenomen tot 3,44% (2015 3,6%) onder invloed van de lage rente op nieuwe obligaties. Het gemiddelde rendement is hierbij bepaald door de directe opbrengsten uit beleggingen te relateren aan het over het boekjaar gemiddeld belegde bedrag.

	2016		2015	
	Gemiddeld belegd vermogen	% Rendement	Gemiddeld belegd vermogen	% Rendement
Terreinen en gebouwen	97.420	5,43%	94.560	5,45%
Deelnemingen	29.242	12,43%	30.874	8,91%
Aandelen	256.122	2,79%	197.269	2,94%
Obligaties	1.496.744	3,29%	1.501.709	3,48%
Belangen in beleggingspools	220	0,00%	217	0,00%
Hypothecaire leningen	23.880	4,69%	27.322	5,12%
Andere leningen	53.613	2,62%	33.613	2,53%
Deposito's	-	0,00%	-	0,00%
Andere financiële beleggingen	732	38,11%	837	14,22%
Liquide middelen	21.793	0,02%	17.628	0,62%
Totaal	<u>1.979.766</u>	3,44%	<u>1.904.029</u>	3,60%

A.4 PRESTATIES OP OVERIG GEBIED

Er zijn geen resultaten uit andere activiteiten.

A.5 OVERIGE INFORMATIE

Er hebben zich in de verslagperiode geen belangrijke wijzigingen voorgedaan met betrekking tot de bedrijfsvoering of beleidskeuzes daaromtrent.

B. BESTUURSSYSTEEM

B.1 ALGEMENE INFORMATIE OVER HET BESTUURSSYSTEEM

De Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij “s-Gravenhage” U.A., statutair gevestigd te 's-Gravenhage, opgericht in 1895, is sinds haar oprichting als onderlinge waarborgmaatschappij met uitgesloten aansprakelijkheid een zelfstandige en onafhankelijke levensverzekeraar. Het bedrijfsgebied is Nederland. De polishouders zijn tevens deelnemers in de Maatschappij; zij delen in de behaalde winsten, maar niet in een eventueel verlies.

De Maatschappij hanteert een structuurregime waarin een RvC toezicht houdt op het directiebeleid. Een operationeel managementteam (het Concern Management Team, hierna CMT), onder leiding van de statutaire Directie, is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en borging van het directiebeleid.

Bij de inrichting van de organisatiestructuur wordt een three lines of defense model gebruikt. De primaire operationele processen (1^e lijn) zijn belegd bij een drietal sectoren, t.w.

- Operations & ICT;
- Producten, Marketing & Distributie (PMD);
- Financiën.

De operationele sectoren worden in de 1^e lijn ondersteund door stafafdelingen. Aan deze sectoren en stafafdelingen wordt leiding gegeven door een adjunct-directeur.

De controlefuncties Riskmanagement en Actuarieel zijn als 2e lijns-stafafdeling ondergebracht in de sector Financiën. De controlefuncties Compliance (2e lijn) en Interne Audit (3e lijn) zijn samengevoegd in één stafafdeling met een rechtstreekse hiërarchische lijn naar de Directie. De 2e lijns- en 3e lijns-controlefuncties, alsmede de medewerkers Interne Audit hebben de mogelijkheid van een zelfstandige rapportage naar de Directie en RvC.

B.1.1 RAAD VAN COMMISSARISSEN

De RvC heeft tot taak toezicht te houden op en advies te geven over het door de Directie gevoerde beleid en daarnaast toezicht te houden op de strategie van de Maatschappij en de algemene gang van zaken. Bij zijn toezicht besteedt de RvC bijzondere aandacht aan het risicobeheer. In dit kader houdt de RvC toezicht op het door de Directie vastgestelde besturingsmodel.

De Maatschappij heeft het reglement van de RvC vastgesteld. In dit reglement is het takenpakket van de RvC vastgelegd en is een profielschets van de RvC opgenomen, die gehanteerd wordt bij benoeming en herbenoeming van de leden van de RvC.

De RvC heeft uit zijn midden een tweetal commissies gevormd; de Audit, Compliance en Risk Commissie (ACRC) en Remuneratiecommissie (RemCo). Zie verderop voor een beschrijving van deze commissies.

De samenstelling van de RvC is als volgt:

Drs. R.J. Frohn (1960)	Voorzitter
Prof. mr. M. van Olfen (1961)	Vicevoorzitter
Mevrouw E.M. Boogaard CFA (1966)	
H.A.J. Hannen MFE (1948)	
Drs. R.K. Jacobson RA (1946)	

Per 25 april 2017 is de heer R.K. Jacobson afgetreden en mevrouw S. Timmers-Janssen aangesteld als commissaris.

B.1.2 DIRECTIE

De Directie is eindverantwoordelijk voor het bestuur van de onderneming. De Directie stelt het besturingsmodel en het door de onderneming gehanteerde beleid vast, bepaalt de bedrijfsstrategie en de risicotoleranties, en heeft de dagelijkse leiding van de Maatschappij.

Naast de interne normen, waarden en regels voor goed bestuur onderschrijft de Onderlinge 's-Gravenhage tevens de kernwaarden die zijn vastgelegd in de Gedragscode Verzekeraars en leeft zij de bepalingen en gedragsregels van deze code na.

De Directie legt verantwoording af aan de RvC en de Algemene Vergadering.

De samenstelling van de Directie per 31 december 2016 is als volgt:

Drs. ir. P.J.A.Th. Loyson	algemeen directeur
Drs. G.Th. Pluym AAG	directeur

Directieleden treden af op een in onderling overleg te bepalen datum vanaf de leeftijd van 62 jaar. Per 1 mei 2017 heeft de heer Loyson zijn functie van algemeen directeur neergelegd.

De heer Pluym is per 1 mei 2017 benoemd tot algemeen directeur. Als directeur is per dezelfde datum benoemd mevrouw drs. S.N. van den Herik.

B.1.3 COMMISSIES

B.1.3.1 AUDIT, COMPLIANCE EN RISK COMMISSIE (ACRC)

De ACRC, een subcommissie van de RvC, is verantwoordelijk voor de inhoudelijke beoordeling van de financiële-, compliance-, audit- en risicorapportages en stuurt mede de Interne Audit functie aan. De ACRC brengt over zijn bevindingen advies uit aan de RvC.

B.1.3.2 REMUNERATIECOMMISSIE (REMCO)

De RemCo is eveneens een subcommissie van de RvC en beoordeelt het door de onderneming gevoerde beloningsbeleid; zij beoordeelt in het bijzonder de beloning van de Directie, het seniormanagement en de controlefuncties en brengt hierover advies uit aan de RvC.

B.1.3.3 ASSET LIABILITY MANAGEMENT COMMISSIE (ALCO)

Het ALCO is samengesteld uit de Directie, de adjunct-directeur Financiën, de Risicomanager, de Manager Financiën, de Manager Actuarie en de Manager Treasury. Het ALCO wordt voorgezeten door het directielid met Financiën en Risicomanagement in zijn portefeuille.

Het ALCO is ervoor verantwoordelijk dat scenarioanalyses (ALM-studies) plaatsvinden die voldoende beeld geven van de mogelijke ontwikkelingen van resultaat, balans en solvabiliteit ten behoeve van de besturing van de onderneming. Het ALCO bepaalt tevens de scenario's ten behoeve van het Own Risk and Solvency Assessment (hierna de ORSA).

Periodiek en bij belangrijke wijzigingen in het strategische beleid of significante veranderingen in exogene factoren (bijv. rentecurve), wordt een ALM-studie uitgevoerd.

B.1.3.4 BELEGGINGSCOMMISSIE

De Directie is eindverantwoordelijk voor het realiseren van de beleggingsdoelstellingen en geeft goedkeuring aan het beleggingsbeleid. De beleggingscommissie bestaat uit de Directie, de Manager Treasury, de adjunct-directeur Financiën en een extern adviseur. De beleggingscommissie is verantwoordelijk voor uitvoering van het beleid. Jaarlijks wordt de RvC gevraagd instemming te geven met het beleggingsbeleid. De beleggingscommissie vergadert vier keer per jaar.

B.1.3.5 RISICOMANAGEMENT COMITÉS

Voeding, initiatief en operationele vertaling van het door de Directie vastgestelde Risicomanagementbeleid vindt plaats door de lijnorganisatie onder regie van een viertal risicocomités. Het betreft de volgende comités:

- Concern Risico Comité (CRC);
- Financieel Risico Comité (FRC);
- Operationeel Risico Comité (ORC);
- Governance & Compliance Risico Comité (GCRC).

Naast het op strategisch niveau opererende CRC is een drietal tactische subcomités ingericht. Het FRC voor de financiële en verzekeringstechnische risico's, het ORC voor de operationele risico's en het GCRC voor de governance- en compliance risico's. Binnen de subcomités vindt de vertaling plaats van het risicobeleid naar de individuele beheersing van risico's en de koppeling van de risico's aan beheersmaatregelen binnen de

operationele processen. De kernbeheersmaatregelen (key controls) worden periodiek getoetst om de effectiviteit van de werking aan te tonen.

B.1.4 BELONINGSBELEID

Alle bedragen in deze paragraaf zijn in hele euro's.

Het beloningsbeleid is goedgekeurd door de RvC. Bij de opstelling van het beloningsbeleid is gebruikgemaakt van een externe adviseur. De beloningssystematiek is in overeenstemming met de vigerende wet- en regelgeving. Het beloningsbeleid is, conform de regelgeving, ook geplaatst op de website van de Maatschappij. Naast het beloningsbeleid is een bezoldigingsbeleid voor de Directie opgesteld. De Algemene Vergadering stelt dit bezoldigingsbeleid vast. De Ondernemingsraad heeft bij de vaststelling van het bezoldigingsbeleid een rol.

Het beloningsbeleid is met name van toepassing op medewerkers die het risicoprofiel van de Maatschappij kunnen beïnvloeden. Dit zijn de Directie, adjunct-directie en het senior management. Het beloningsbeleid is voorts van toepassing op de Human Resources Managementfunctie en de bij het beloningsbeleid betrokken controlefuncties Compliance, Risicomanagement en Interne Audit. De overige medewerkers van de binnen- en buitendienst behoren niet tot de groep medewerkers die het risicoprofiel van de Maatschappij kunnen beïnvloeden. Het beloningssysteem van de Onderlinge 's-Gravenhage is gerelateerd aan de op de Maatschappij van toepassing zijnde CAO's voor het verzekeringsbedrijf, binnen- en buitendienst.

Het beloningssysteem voorziet in de mogelijkheid van een gratificatie voor het gehele personeel, de Directie uitgezonderd, in de maanden mei en oktober. In de gratificatie van oktober is verwerkt dat de medewerkers van de binnendienst van de Onderlinge 's-Gravenhage krachtens de statuten van de Maatschappij gezamenlijk recht hebben op 0,25% van de voor verdeling beschikbare winst. De gratificaties in mei en oktober zijn in totaal niet groter dan 5% van het jaarinkomen en lager dan het salaris over een maand, en bedragen tevens minder dan € 10.000 op jaarbasis. De gratificaties zijn niet afhankelijk van bepaalde prestaties. Andere gratificaties, welkomstpakketten, exitpakketten of retentiebonussen zijn niet toegekend. In uitzonderlijke gevallen bestaat de mogelijkheid om achteraf voor een bijzondere prestatie een bescheiden gratificatie uit te keren. In 2016 hebben geen toekenningen aan medewerkers plaatsgevonden.

Aan de Directie wordt geen variabele beloning toegekend. De structuur en de betalingen van de variabele beloning van de Directie over de periode vóór 2015 zijn in lijn met de vereisten van de Capital Requirements Directive IV van de Europese Unie en de inbedding daarvan in de Regeling beheerst beloningsbeleid 2014 (RBB 2014). In 2016 heeft op basis van de toekenning van de variabele beloning over de voorgaande jaren een uitkering plaatsgevonden tot 2,6% van het jaarinkomen.

De medewerkers van de buitendienst ontvangen een variabele inkomenscomponent die louter afhankelijk is van kwalitatieve prestatiecriteria die aan het begin van elk jaar worden vastgesteld. Het variabele inkomen is niet groter dan maximaal 20% van het totale inkomen.

Ten behoeve van de RvC is een rapportage opgesteld over de uitvoering van het beloningsbeleid. De controlefuncties rapporteren afzonderlijk aan de RvC over het beloningsbeleid.

De loonsom van medewerkers met een hogere leidinggevende functie (6 personen) bedroeg € 2.046.875 (2015 € 2.064.742). Van de loonsom was € 56.698 variabel. In 2016 is dit bedrag niet gerelateerd aan financiële instrumenten. Het bedrag aan uitstaande voorwaardelijke beloningen is € 106.846. Op de betalingen in 2016 uit de jaren voor 2014 zijn geen correcties in verband met prestaties aangebracht.

De loonsom van het senior management (exclusief de medewerkers met een hogere leidinggevende functie) (7 personen) bedroeg € 791.601 (2015 € 838.048, 8 personen). Hiervan is een bedrag van € 29.391 variabel. De loonsom van de controlefuncties Compliance, Risicomanagement en Interne Audit (4 personen) bedroeg € 329.765 (2015 € 311.552). Hiervan is een bedrag van € 10.107 variabel. Anders dan de gratificaties die minder dan € 10.000 bedroegen en ook kleiner zijn dan een maandsalaris, is in 2016 geen variabele beloning toegekend.

In 2016 is aan twee medewerkers een ontslaguitkering betaald, in totaal een bedrag van € 132.150. De hoogste individuele uitkering bedroeg € 72.150.

De pensioenregeling van de Onderlinge 's-Gravenhage sluit aan bij de Basispensioenregeling uit de CAO voor het verzekeringsbedrijf. De regeling is een verzekerde geïndexeerde middelloonregeling met een voorwaardelijke toeslagverlening (indexatie). Dit geldt ook voor de directiepensioenregeling. Voor een aantal betrokkenen geldt een pensioen allowance die bedoeld is voor de eigen opbouw van een ouderdoms- en nabestaandenvoorziening boven het fiscale maximum. Om het actuele risico voor nabestaanden te mitigeren is een nabestaandenvoorziening op risicobasis gefacilieerd.

B.1.5 TRANSACTIES MET VERBONDEN PARTIJEN

In de normale bedrijfsactiviteiten koopt en verkoopt de onderneming goederen en diensten van en aan deelnemingen waarop invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Deze transacties worden op zakelijke grondslag uitgevoerd tegen voorwaarden die vergelijkbaar zijn met die van transacties met derden. De transacties met verbonden partijen betreffen onder andere de doorbelasting van kosten, huur en rekening-courantverhoudingen. Per 31 december 2016 bedroegen de vorderingen op verbonden partijen € 0,1 miljoen, terwijl de schulden aan verbonden partijen € 0,5 miljoen bedroegen.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

B.2 DESKUNDIGHEIDS- EN BETROUWBAARHEIDSVEREISTEN

Voor commissarissen, directieleden en alle sleutelfuncties zijn functieprofielen opgesteld. Hierin worden eisen gesteld aan kennis, deskundigheid en ervaring. In de indiensttredingsprocedures zijn waarborgen opgenomen ten aanzien van o.a. identiteit, opleiding, reputatie en integriteit van personeel. Voor een aantal sleutelfunctionarissen is de door DNB voorgeschreven geschiktheidstoets opgesteld. In de interne personeelsgids is een moreel-ethische richtlijn opgenomen. Alle medewerkers van de Onderlinge 's-Gravenhage hebben de eed of belofte afgelegd.

Het beloningsbeleid van de maatschappij is in overeenstemming met wet- en regelgeving en herkent het belang van deskundigheid en betrouwbaarheid. Daarnaast zijn er een klachten- en klokkenluidersregeling.

Aan Directie en RvC wordt jaarlijks een programma van permanente educatie aangeboden en door hen gevolgd. Daarenboven worden zij in staat gesteld een extern opleidingsprogramma te volgen. Voor alle medewerkers, inclusief de sleutelfunctionarissen, is het opleidingsbeleid van toepassing. In de performancemanagementcyclus wordt de uitvoering van dit beleid gemonitord.

De RvC beoordeelt driejaarlijks, onder externe begeleiding, haar eigen functioneren. Dit heeft conform planning plaatsgevonden in 2016.

B.3 RISICOMANAGEMENTSYSTEMEN, BEOORDELING VAN EIGEN RISICO EN DE SOLVABILITEIT

B.3.1 RISICOMANAGEMENTSYSTEEM

B.3.1.1 ALGEMENE OPZET

In het kader van de inrichting van het risicomanagementsysteem hanteert de Maatschappij een risicomanagementorganisatie en een risicobeheerraamwerk.

Het nemen van risico's is essentieel onderdeel van de bedrijfsvoering. Risico's behoeven niet geheel geëlimineerd te worden, maar het is wel van belang om risico's zo goed mogelijk te identificeren en te beheersen om zo voorspelbare waardenstromen te realiseren. Wanneer risico's niet adequaat worden beheerst vormt dit een bedreiging voor het behalen van de strategische doelstellingen van de Onderlinge 's-Gravenhage. Ook kan een inadequate risicobeheersing de Onderlinge 's-Gravenhage blootstellen aan het risico van negatieve financiële effecten, operationele inefficiëntie, extra toezicht, boetes en reputatieschade. Een effectieve identificatie, bewaking en beheersing van risico's is daarom een belangrijke verantwoordelijkheid van de Directie en het management. Een adequaat risicobeheersing systeem reduceert de kans op fouten, het nemen van verkeerde beslissingen en de gevolgen van het optreden van onvoorziene omstandigheden. Risico en performance hangen hierin onlosmakelijk samen.

B.3.1.2 RISICOMANAGEMENT ORGANISATIE

De risicomanagementfunctie ondersteunt de Directie en de operationele organisatie bij het behalen van de strategische en operationele bedrijfsdoelstellingen door haar werkzaamheden te richten op het monitoren van de beheersing van de mogelijk voorzienbare risico's binnen het door het Risk Appetite gestelde kader.

De risicomanagementfunctie omvat de gehele risicomanagement organisatie binnen de Onderlinge 's-Gravenhage. Het lijnmanagement, de risico eigenaren en de Risicomanager maken hiervan onderdeel uit. De Risicomanager ziet toe op de kwaliteit en betrouwbaarheid van de risicomanagementfunctie. De risicomanagementfunctie van de Onderlinge 's-Gravenhage kan als volgt worden weergegeven:

De Directie is verantwoordelijk voor het vaststellen van de risicobereidheid (Risk Appetite). De risicomanagementfunctie draagt zorg voor het formuleren van een voorstel en legt deze ter goedkeuring voor aan de Directie.

De Onderlinge 's-Gravenhage hanteert voor het risicobeheer een indeling in risicocategorieën. Hierbij is aansluiting gezocht bij een voor de verzekeringsbranche gebruikelijke risico-indeling. In de basis is onder meer gebruik gemaakt van het door De Nederlandsche Bank destijds gehanteerde FIRM-model en is aansluiting gezocht bij de risico-indeling voortvloeiend uit de Solvency II-richtlijn. Tevens wordt aangesloten bij de structuur van het COSO-riisico-managementmodel. Voor elke risicocategorie is zowel op strategisch niveau als op tactisch/operationeel niveau een risico-eigenaar aangewezen. De risico-eigenaren op strategisch niveau zijn lid van het CMT en het CRC. Daarnaast nemen zij afhankelijk van de te beheersen risico's deel aan het FRC, ORC resp. GCRC.

Om op basis van de door de Directie vastgestelde risicobereidheid operationeel invulling te geven aan risicomanagement zijn, uitgaande van de door de Maatschappij gehanteerde risicocategorie-indeling, per tactisch risico één of meerdere kritische risico-indicatoren (KRI) vastgesteld. Bij elke KRI is een limiet en een tolerantiegrens bepaald. De limiet geldt als norm en is een eerste waarschuwingsgrens. Onder de tolerantiegrens wordt een herstelplan opgesteld.

Per kwartaal wordt de meting van de KRI's geactualiseerd en gerapporteerd. Rapportage vindt plaats door middel van een KRI-dashboard in de kwartaalrapportages van de drie operationele risicocomités.

De risicomanagementfunctie is vervolgens verantwoordelijk voor de vertaling van de risicobereidheid in beleid, kaders en risicomonitoring / control. Het risicomanagementsysteem bevat de volgende onderdelen:

- Strategieën, processen en rapportageprocedures die nodig zijn om risico's te identificeren, kwantificeren, monitoren, managen en rapporteren. Inbegrepen zijn de risico's die nodig zijn om de vereiste solvabiliteit onder Solvency II te berekenen alsmede de risico's die niet in deze berekening zijn inbegrepen maar waarvan de onderneming het wel noodzakelijk acht om deze te onderkennen en te monitoren.

- Het beschikbaar stellen en onderhouden van het beleid, kaders en instrumenten, afgestemd op de binnen de Maatschappij geldende procedures, wet- en regelgeving en ontwikkelingen in het vakgebied.
- Het ondersteunen van de organisatie bij de implementatie van risicomanagement mede door vertaling van en communicatie over de strategische risicobereidheid van de Maatschappij naar de operationele organisatie.
- Bewaking van het integraal risicomanagementproces en de kwaliteit van de besluitvorming.
- Het aanbieden van relevante beleidsstukken en beslisdocumenten aan de Directie, het vastleggen van besluiten en het communiceren van deze besluiten met de daartoe aangewezen organisatieonderdelen.

De risicomanagementfunctie heeft overzicht over alle risicocategorieën binnen de Onderlinge 's-Gravenhage. De risicomanagementfunctie monitort het algemene risico profiel van de onderneming als geheel. Zij onderkent en beoordeelt opdoemende risico's. Ze brengt gedetailleerd verslag uit over risicoblootstellingen en adviseert de Directie en de RvC over risicomanagementkwesties, onder meer met betrekking tot strategische aangelegenheden zoals bedrijfsstrategie, belangrijke projecten en investeringen.

B.3.1.3 'THREE LINES OF DEFENCE'

De risicomanagement organisatie is vormgegeven volgens het three lines of defence model. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen het lijnmanagement (eerste lijn), risicomanagement/ compliance/actuarieel (tweede lijn) en interne audit (derde lijn).

Lijnmanagement (eerste lijn)

Het operationeel (lijn)management van de Onderlinge 's-Gravenhage draagt de verantwoordelijkheid voor de tijdige realisatie van de risicomanagementwerkzaamheden. Het lijnmanagement is, als eigenaar van de afzonderlijke risico's, verantwoordelijk voor de risicoanalyses en zorgt voor afstemming van de operationele activiteiten op de door de Directie vastgestelde en door de Risicomanager naar operationeel niveau vertaalde risicobereidheid. Dit houdt in dat het lijnmanagement de risico's identificeert, analyseert en voor zover noodzakelijk mitigerende maatregelen neemt. Hierbij dienen de risico's binnen de door de Directie vastgestelde toleranties en limieten te blijven (Risk Appetite). Het lijnmanagement verankert de beheersmaatregelen in de processen en bewaakt de effectiviteit ervan.

De strategische risico-eigenaar kan de risicomanagementwerkzaamheden op tactisch/operationeel niveau hebben gedelegeerd aan een tactisch/operationele risico-eigenaar. Deze tactisch/operationele risico-eigenaren zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de periodieke risicoassessments en het daarbij onderhouden van de risicoanalyse. Zij nemen afhankelijk van het te beheersen risico deel aan de vergaderingen van het FRC, ORC, resp. GCRC.

Risicomanagement (tweede lijn)

De Risicomanager (2e lijnsfunctie) is verantwoordelijk voor de werking van de risicomanagementfunctie binnen de Onderlinge 's-Gravenhage. In dit kader ziet de Risicomanager toe op de kwaliteit en betrouwbaarheid van de risicomanagementfunctie.

De Risicomanager faciliteert de risicocomités, bewaakt de kwaliteit van het integrale risicomanagement, beoordeelt de risicoanalyses, identificeert en analyseert opkomende risico's, heeft een totaaloverzicht over het risicoprofiel, doet beleidsvoorstellen en draagt zorg voor communicatie naar de lijnorganisatie en vertaling naar het operationeel bedrijfsniveau. Fungeert desgevraagd als aanspreekpunt voor de RvC. Naast het faciliteren van het inbedden van risicomanagement in de planning en control cyclus heeft de Risicomanager ook een verantwoordelijkheid op het terrein van cultuur en gedrag.

De Risicomanager biedt toegevoegde waarde in het faciliteren en bevorderen van het proces van bewustwording en aandacht voor bedrijfs- en organisatie risico's en de principes die de Maatschappij hierin hanteert. Risicomanagement moet daarbij expliciet, aantoonbaar en traceerbaar worden gemaakt. De Risicomanager rapporteert aan het CRC (beleidsvoorstellen en Concern risico rapport) en fungeert als secretaris van de vergaderingen van het CRC. De risicomanagement functie heeft daarbij een onafhankelijke toegang tot de ACRC en de RvC. Dit is vastgelegd in het Risicomanagement beleid.

De Risicomanager rapporteert tevens over zijn bevindingen ieder half jaar aan de Directie en aan de RvC.

Compliance (tweede lijn)

De Compliancefunctie (onderdeel van IAC) beoordeelt of aan de interne en externe vereisten op het gebied van intern beleid en externe wet- en regelgeving wordt voldaan.

De Compliancefunctie verzorgt de bewaking van het door de onderneming voldoen aan wet- en regelgeving en interne en door de verzekeringsbranche gehanteerde zelfregulering. Hiertoe worden normenkaders opgesteld en worden in samenwerking met de 1^e lijn self assessments uitgevoerd. De Compliancefunctie verzorgt het beheer en onderhoud van het besturingsmodel (Governance charter) van de onderneming en houdt een register bij van bij de uitvoering van taken gesignaleerde incidenten. Hierbij worden eventuele operationele verliezen vastgelegd.

De Compliancefunctie vervult de taak van Coördinator fraudebeheersing en is daarmee op grond van het Fraudeprotocol van de verzekeringsbranche aanspreekpunt voor soortgelijke functionarissen bij andere verzekeraars.

De Compliancefunctie rapporteert over zijn bevindingen per kwartaal aan de Directie en ten minste tweemaal per jaar aan de RvC. De Compliance-officer rapporteert over zijn bevindingen tevens aan het verantwoordelijke lijnmanagement. Verder wordt de Risicomanager geïnformeerd. De Compliancefunctie heeft een onafhankelijke toegang tot de ACRC en de RvC. Dit is vastgelegd in het compliance beleid.

Actuariële functie (tweede lijn)

De actuariële functie beoordeelt onder meer de bij de berekening van de technische voorzieningen gebruikte methodieken, modellen en veronderstellingen, de toereikendheid van de voorzieningen en de kwaliteit van de daarbij gebruikte data.

Interne Audit (derde lijn)

De Interne Audit Functie (onderdeel van IAC) beoordeelt of de interne beheersmaatregelen in opzet, bestaan en werking effectief zijn.

B.3.1.4 RISICOBEBEERRAAMWERK

Risico-eigenaren en methodiek

Binnen de Onderlinge 's-Gravenhage is een indeling gemaakt in 27 risicocategorieën. Voor elke risicocategorie is zowel op strategisch niveau als op tactisch / operationeel niveau een risico-eigenaar aangewezen. De risico-eigenaren op strategisch niveau zijn lid van het CMT en CRC. Daarnaast nemen zij afhankelijk van het te beheersen risico deel aan het FRC, ORC resp. GCRC. De risico-eigenaren zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van risicoanalyses binnen hun werkgebied. De strategische risico-eigenaar kan de risicomangementwerkzaamheden op tactisch / operationeel niveau hebben gedelegeerd aan een tactisch / operationele risico-eigenaar. Deze tactisch / operationele risico-eigenaren zijn verantwoordelijk voor het onderhouden van de risico-analyse en nemen afhankelijk van het te beheersen risico deel aan de vergaderingen van het FRC, ORC, resp. GCRC.

Externe audit

In het kader van de algemene controleopdracht voor de jaarrekening rapporteert de externe accountant in zijn accountantsrapport en managementletter aan de Directie en de RvC zijn bevindingen, voortkomend uit de jaarrekeningcontrole, over de kwaliteit en effectiviteit van het functioneren van de governance, het risicobeheer en de beheerprocessen.

Communicatie, rapportage, escalatie

Voor een effectieve taakuitoefening is het van belang dat de risicomangementfunctie tijdig betrokken is bij belangrijke ontwikkelingen zodat zij hierop kan anticiperen en het bedrijfsonderdeel hierin proactief kan adviseren en ondersteunen. De risicomangementfunctie laat hiertoe risico assessments uitvoeren volgens de hieronder beschreven methodiek. Deze risico assessments worden periodiek uitgevoerd en gerapporteerd. Daarnaast zal, indien noodzakelijk, een assessment worden uitgevoerd als omstandigheden daarom vragen.

Ten minste één maal per jaar vindt overleg plaats tussen de sleutelfuncties risicomangement, actuaariaat, compliance en interne audit. Doel van dit overleg is om de visie op bestaande risico's te delen, om de effectiviteit van de ondernomen acties tot risicobeheersing te toetsen en om vast te stellen in hoeverre er onderwerpen zijn die niet door een van de sleutelfuncties worden beoordeeld of zich mogelijke overlappingen voordoen.

Risk appetite

Als onderdeel van de ORSA wordt de risicobereidheid (risk appetite) kwalitatief en kwantitatief beschreven. Het is de mate waarin de Maatschappij bereid is risico te accepteren tijdens haar normale bedrijfsvoering om haar doelstellingen te realiseren.

Strategisch

De Directie stelt jaarlijks, of bij belangrijke tussentijdse wijzigingen van de doelstellingen, op voorstel van de Risicomanager, de risicobereidheid op strategisch niveau vast. De risicobereidheid wordt daarbij vanuit een drietal invalshoeken benaderd, te weten Cultuur en Gedrag, Producten en Diensten en Kapitaalmanagement. De RvC geeft ten minste jaarlijks, of bij belangrijke wijzigingen, instemming met de door de Directie voorgestelde risicobereidheid. Ten minste tweemaal per jaar beoordeelt de RvC op strategisch niveau of de bedrijfsactiviteiten in algemene zin passen binnen de goedgekeurde risicobereidheid.

Tactisch

De risicobereidheid wordt op tactisch niveau per risicocategorie uitgewerkt in een bij het risicoprofiel gehanteerde zone-indeling. Hierbij wordt een risicoclassificatie “minimaal, neutraal, verhoogd, of hoog” gehanteerd. Per risicocategorie wordt het ingeschatte restrisico in het risicoprofiel opgenomen op grond van de daarbij vastgestelde kans en impact. Bij geconstateerde negatieve afwijking tussen het restrisico (de plaats in de matrix) en de voor de betreffende risicocategorie vastgestelde risicobereidheid (de vereiste zone) dienen aanvullende beheersmaatregelen te worden vastgesteld.

Op grond van bovenstaande indeling wordt een aantal meer gedetailleerde risico's geïdentificeerd, waarbij wordt vastgesteld in hoeverre de Maatschappij bereid is risico te lopen. Hierbij wordt de mate van risico geclassificeerd in de categorieën minimaal, neutraal, verhoogd of hoog. De Maatschappij hanteert voor het merendeel van de risico's de classificatie neutraal. Alleen ten aanzien van het solvabiliteits-/ matching- en renterisico en het omgevings-/ commercieel risico wordt een verhoogd risico geaccepteerd.

B.3.2 OWN RISK SOLVENCY ASSESSMENT (ORSA)

Het kapitaalbeleid van de Onderlinge 's-Gravenhage is gebaseerd op de regelgeving op grond van de Europese richtlijn Solvency II (afdeling 4, onderafdeling I en II en afdeling 5) die vanaf 1 januari 2016 van kracht is geworden. Verder wordt rekening gehouden met de relevante bepalingen in de Wet op het financieel toezicht (Wft), artikel 3.17, artikel 3.97 en met het besluit prudentiële regels Wft, artikel 23.

De ORSA is een proces dat de Maatschappij gebruikt ter ondersteuning van de strategische besluitvorming. Hiertoe wordt de kapitaalallocatie en –behoefte periodiek beoordeeld. De ORSA geeft de Directie een instrument om rendement, risico's en kapitaal in samenhang te sturen.

De Directie is eindverantwoordelijk voor het inrichten en goedkeuren van het ORSA-beleid. De Directie is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het ORSA-proces, de vaststelling van de strategische uitgangspunten, de risicobereidheid van de onderneming, de hierbij te hanteren risicotoleranties, de te hanteren (stress)scenario's, het kritisch bevragen van de resultaten en de rapportage naar de toezichthouder.

Ten behoeve van de ORSA wordt gebruik gemaakt van scenarioanalyse. Scenario's worden vastgesteld uitgaande van de strategische afweging van het CMT en de hierbij gemaakte sterkte/zwakte analyse. Bij de strategische afweging worden interne en externe ontwikkelingen betrokken. (Stress)scenario's worden daarbij langs twee assen uitgewerkt:

- Snelheid van voltrekking van het scenario: langzaam (langer dan een jaar) of snel (korter dan een jaar);
- Breedte van het scenario: bedrijfsspecifiek of systeem-breed.

Bij de vaststelling van scenario's worden incidenten en operationele verliezen in de verslagperiode in de analyse betrokken. Hiermee worden de vastgestelde scenario's op plausibiliteit beoordeeld. Voor de kwantitatieve onderbouwing van de ORSA wordt bij de berekening van de stressscenario's gebruik gemaakt van een Asset Liability Management-model (ALM). De bedrijfsspecifieke data daarvoor wordt aangeleverd door het Actuarieat (1^e lijn) in de vorm van kasstromen van de verzekeringsverplichtingen die worden vastgesteld met behulp van een intern ontwikkeld kasstroommodel en een overzicht van de actuele beleggingsportefeuille.

De uitkomsten van het ALM model worden intern geanalyseerd door de sector Financiën. De resultaten worden ter bespreking in de CRC voorgelegd. Bij de interne analyse worden de effecten van de stresstesten, de gevoeligheidsanalyses, reverse stresstesten en andere relevante analyses uitgevoerd.

De resultaten van de ORSA worden betrokken bij het kapitaalbeheer, de bedrijfsplanning en productontwikkeling / ontwerp. Door middel van de uitvoering van dry-runs tijdens het ORSA-proces wordt input geleverd voor het Recovery Plan en de strategische sessie van het CMT. De uitkomsten van de ORSA worden goedgekeurd door de Directie en vastgelegd in een rapportage die ook met de RvC wordt afgestemd. De uitkomsten van de ORSA kunnen aanleiding zijn om aanpassingen te doen ten aanzien van de risk appetite, de risk exposure dan wel om maatregelen te treffen die de risico's afdoende mitigeren.

De ORSA wordt minimaal jaarlijks uitgevoerd op basis van de samenhang en wisselwerking tussen kapitaalbeleid, strategische doelen en riskmanagement. Er zijn in het ORSA-beleid triggerevents gedefinieerd die worden gemonitord door de riskmanagement functie. Triggerevents kunnen ertoe leiden dat ORSA vaker wordt uitgevoerd. De ontwikkeling van de MCR is geen expliciet onderwerp geweest van de ORSA aangezien daar geen aanleiding voor was gezien de hoogte van de SCR in de basis en stress scenario's.

Het Recovery Plan geeft een nadere uitwerking van de scenario's en maatregelen die de Onderlinge 's-Gravenhage kan treffen indien zij vanuit de reguliere bedrijfsvoering ('business as usual') in een kritieke situatie terechtkomt. Het Recovery Plan is een belangrijke leidraad waarlangs gewerkt wordt in het geval dat bepaalde triggerpoints worden overschreden. Het is de verantwoordelijkheid van de Directie en de RvC om daar op gepaste wijze op te reageren. Het Recovery Plan heeft derhalve een beleidsvoorbereidend en geen bindend karakter. De Maatschappij zal bij een feitelijke overschrijding van een triggerpoint, of het ontstaan van een andere stresssituatie, alle dan geldende omstandigheden en de verwachte ontwikkelingen daarin meenemen in haar beoordeling van de te nemen maatregelen en het tempo daarvan.

B.4 INTERNE CONTROLESYSTEEM

De Onderlinge 's-Gravenhage hanteert een beleid ten aanzien van de administratieve organisatie en interne beheersing (AO / IB) dat voorziet in richtlijnen voor de inrichting, werking, procedures en verantwoordelijkheden. Doel is om de belangen van de stakeholders zoveel mogelijk te beschermen. Het AO / IB beleid waarborgt de goede werking van het stelsel van governance en het risicomanagementsysteem door een betrouwbare inrichting van de administratieve organisatie, door de interne beheersingsmaatregelen vast te stellen en in de processen en organisatie te verankeren en door de goede werking hiervan vast te stellen via audits, rapportages en statements of control. Het AO/IB beleid is vastgesteld door de Directie.

B.5 INTERNE AUDITFUNCTIE

Interne Audit is een onafhankelijke, objectieve functie om waarde toe te voegen aan en verbetering aan te brengen in de activiteiten van de organisatie. Interne Audit helpt de organisatie om haar doelen te verwezenlijken door een methodische, ordelijke benadering om de effectiviteit van governance, risicomangement en interne beheersingsprocessen te evalueren en te verbeteren. De interne audit functie ondersteunt de Directie en het management bij het behalen van de bedrijfsdoelstellingen door haar werkzaamheden te richten op de toereikendheid van governance, risicomangement en/of interne beheersingsprocessen en het doen van aanbevelingen om (eventuele) bevindingen op te volgen. De werkzaamheden van de interne audit functie ten aanzien van governance, risicomangement en interne beheersingsprocessen ondersteunen daarnaast de RvC bij hun toezichtfunctie.

De Interne Auditfunctie verzorgt op basis van een vooraf vastgesteld en door de RvC goedgekeurd Auditjaarplan gedurende het jaar diverse audits, o.m. operationele audits op de door de Maatschappij gehanteerde risicobeheersing, administratieve processen, IT-audits, projectaudits en compliance-audits. De hieruit voortvloeiende acties worden periodiek beoordeeld op voortgang en status. De mate van opvolging van de auditpunten vormt een onderdeel van het functionerings- en beoordelingssysteem van de Maatschappij.

De Interne Auditfunctie rapporteert over zijn bevindingen per kwartaal aan de Directie en ten minste tweemaal per jaar aan de RvC. De bevindingen worden met een prioriteit vastgelegd.

De interne audit functie heeft onafhankelijke toegang tot de ACRC en de RvC. Dit is vastgelegd in het Intern Audit beleid.

B.6 ACTUARIËLE FUNCTIE

De Actuariële Functie bevindt zich in de 2° lijn. De belangrijkste doelstellingen van de Actuariële functie zijn:

- de berekening van de hoogte van de technische voorzieningen te coördineren;
- zorg te dragen dat actuariële methoden, modellen en aannames geschikt zijn;
- de volledigheid en kwaliteit van data te beoordelen;
- een advies te geven over het gehanteerde acceptatiebeleid en over de adequaatheid van de herverzekeringen;
- bij te dragen aan het risicobeheersysteem.

Hierbij wordt in het kader van de ORSA het aanleveren van de verzekeringstechnische gegevens ten behoeve van het doorrekenen van de scenario's verzorgd en wordt bijgedragen aan het beoordelen van de toepassing van het standaardmodel ten behoeve van de ORSA. De Actuariële functie bewaakt de verzekeringstechnische risico's en stelt in het kader van de ALCO mede de risicoscenario's in stresssituaties vast.

De Actuariële Functie rapporteert jaarlijks aan de Directie. De rapporten documenteren alle taken die zijn uitgevoerd door de Actuariële Functie en hun resultaten, geven een duidelijke beschrijving van eventuele tekortkomingen en geven aanbevelingen over hoe deze tekortkomingen moeten worden verholpen. Deze rapportage, of een samenvatting hiervan, wordt besproken met de Audit, Compliance & Risk Commissie (ACRC).

De actuariële functie heeft onafhankelijke toegang tot de ACRC en de RvC. Dit is vastgelegd in het actuariële beleid.

B.7 UITBESTEDING

De Maatschappij hanteert een beleid waarin de eisen met betrekking tot uitbesteding zijn vastgelegd. Eisen die gesteld worden betreffen onder andere de bekwaamheid van de dienstverlener, de kwaliteit van de diensten, het beschikken over noodplannen en backupscenario's, het voldoen aan wet- en regelgeving en vertrouwelijkheid. De samenwerking wordt in dienstverleningscontracten vastgelegd en gemonitord door de intern verantwoordelijke. In Service Level Agreements (SLA) wordt de kwaliteit van de dienstverlening overeengekomen met de uitbestedingspartij. Periodiek vindt toetsing plaats op de naleving van de in de SLA's gemaakte afspraken.

Het uitbestedingsrisico wordt door de Maatschappij als laag ingeschat. Van de activiteiten wordt slechts een gering deel uitbesteed aan Nederlandse partijen. Deze uitbestedingen betreffen onderdelen van de ICT-functie en periodieke ondersteuning van de actuariële functie. Voor deze uitbestedingsrelaties zijn adequate service-overeenkomsten opgesteld.

B.8 OVERIGE INFORMATIE

Er hebben zich in 2016 geen wijzigingen voorgedaan in de governancestructuur.

C. RISICOPROFIEL

Algemeen

Het risicobeheer van de Onderlinge 's-Gravenhage is afgestemd op de missie, het strategisch beleid en de omvang van de Maatschappij. Er wordt daarbij gestreefd naar een gematigd risicoprofiel. Sturing en beheersing van risico's vindt plaats binnen het hierna beschreven risicobeheerraamwerk.

De Maatschappij is een onafhankelijke levensverzekeringmaatschappij die zich concentreert op het aanbieden van traditionele levens- en pensioenverzekeringen via advisering door onafhankelijke assurantieadviseurs, waarbij een gegarandeerd bedrag in euro's wordt verzekerd. Conform de missie en strategie van de Onderlinge 's-Gravenhage is hierbij het in stand houden van een solide vermogenspositie van groot belang. De minimaal noodzakelijk geachte solvabiliteit is daarom intern bepaald op 150% van de op basis van Solvency II wettelijk vereiste solvabiliteit.

De Maatschappij heeft de belangrijkste uitgangspunten geformuleerd in een kapitaal-, asset & liability management- en beleggingsbeleid.

De interne planningcyclus voorziet in het analyseren en nauwgezet volgen van belangrijke marktontwikkelingen die relevant zijn voor de strategie van de onderneming. De belangrijkste ambities van de Maatschappij worden jaarlijks vooraf vastgelegd en per kwartaal op basis van deze ontwikkelingen gemonitord.

Ondanks de positieve economische ontwikkelingen gedurende het boekjaar zijn de marktomstandigheden voor de individuele levensverzekeringssector ongunstig. De voor levensverzekeraars belangrijke langetermijnrente bevindt zich al gedurende een lange periode op een historisch laag niveau. Daarbij komt dat de markt voor levensverzekeringen de laatste jaren structureel is gekrompen. Het resultaat en de solvabiliteit ondervonden de afgelopen jaren de gevolgen van deze marktomstandigheden. De solvabiliteitsratio bedraagt eind 2016 242% en is daarmee ruim boven de minimaal noodzakelijk geachte solvabiliteit.

Bij de vaststelling van de SCR wordt gebruikgemaakt van het standaard berekeningsmodel van Solvency II. Hierbij wordt per risicocategorie het kapitaalbeslag berekend en wordt rekening gehouden met diversificatievoordelen.). Bij de bepaling van het solvabiliteitsratio is nog sprake van enkele onzekerheden, onder meer met betrekking tot richtlijnen ten aanzien van de behandeling van het verliescompensatievermogen van uitgestelde belastingen onder Solvency II. DNB heeft in februari 2017 hiervoor nieuwe richtlijnen uitgevaardigd, waarvan de impact nog definitief moet worden vastgesteld. De solvabiliteitsratio is pas definitief na beoordeling door DNB van de bij haar in te dienen Solvency II-rapportage.

De Maatschappij streeft een groeiende, maar ook rendabele verzekeringsportefeuille na. Om daarbij een gezonde kapitaalspositie te behouden wordt gestreefd naar een gebalanceerde groei, een tarifiering die goed is afgestemd op verzekerde risico's, kostenbeheersing, een beleggingsrendement gebaseerd op solide langetermijnbeleggingen en een solide vermogenspositie. De groeimogelijkheden in de verzekeringsportefeuille zijn vanwege de huidige lage rentestand beperkt. Verzekeringsproducten met gegarandeerde uitkeringen zijn op dit moment minder aantrekkelijk voor nieuwe deelnemers.

Het beloningsmodel van assurantieadviseurs is in de afgelopen jaren ingrijpend gewijzigd. Het intermediair richt zich daardoor meer op andere marktsegmenten en geeft minder prioriteit aan de bemiddeling in levensverzekeringsproducten. De Maatschappij heeft met de introductie van een nieuw pensioenproduct voor het MKB en de DGA de focus op de afzetmarkt verbreed naar het in pensioenen gespecialiseerde intermediair.

De Maatschappij investeert in haar operationele systemen om te kunnen blijven voldoen aan de veranderende eisen die door wetgeving, klanten en assurantieadviseurs worden gesteld. Ook stelt de ontwikkeling van de verzekeringsportefeuille eisen aan ondersteunende systemen. Bij de ontwikkeling van de interne administratieve systemen voor de polisadministratie wordt de focus gelegd op serviceverlening, verdere efficiencyverbetering en kostenbeheersing.

Risicobereidheid

Uitgaande van de strategische ambities van de Maatschappij wordt jaarlijks de risicobereidheid op voorstel van de Directie door de RvC beoordeeld en vastgesteld. De risicobereidheid wordt daarbij vanuit een drietal invalshoeken benaderd, te weten Cultuur en Gedrag, Producten en Diensten en Kapitaalmanagement.

Op grond van deze indeling wordt een aantal meer gedetailleerde risico's geïdentificeerd, waarbij wordt vastgesteld in hoeverre de Maatschappij bereid is risico te lopen. Hierbij wordt de mate van risico geclassificeerd in de categorieën minimaal, neutraal, verhoogd of hoog. De Maatschappij hanteert voor het merendeel van de risico's de classificatie neutraal. Alleen ten aanzien van het solvabiliteits-/matching- en renterisico en het omgevings-/commercieel risico wordt een verhoogd risico geaccepteerd.

Risicoprofiel

Bij de analyses in het kader van de periodieke risicobeoordeling en de ORSA blijkt dat de Maatschappij gevoelig is voor:

- Commerciële en omgevingsrisico's;
- Risico's met betrekking tot de renteontwikkeling;
- Kostenrisico.

Deze risico's beïnvloeden daarmee in sterkere mate de kapitaalpositie van de Maatschappij. De periodieke risicobeoordeling en de ten minste jaarlijks uitgevoerde ORSA dragen bij aan het tijdig signaleren van veranderingen in het risicoprofiel. Op grond van de uitkomsten van de scenarioanalyses die in het kader van de ORSA worden doorgerekend, stelt de Maatschappij aanvullende managementacties vast, waarmee bij verandering van het risicoprofiel snel kan worden gereageerd.

Bij de risicobeoordeling onderscheidt de Maatschappij binnen het risicobeheerraamwerk de volgende risicotypen: verzekeringstechnisch risico, marktrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico en operationeel risico.

Beschrijving standaardmodel

Voor de berekening van de SCR maakt de Maatschappij gebruik van het standaardmodel. De toepasselijkheid van de standaardformule wordt minimaal eenmaal per jaar beoordeeld tijdens het ORSA proces. De conclusie is dat de standaardformule passend is voor de Maatschappij.

De input wordt gevormd door de risico's die door de Maatschappij worden onderkend.

De balans op basis van marktwaardegrondslagen is een momentopname, d.w.z. een weergave van de financiële positie van de verzekeraar op een bepaald tijdstip. De financiële positie van een verzekeraar is echter onderhevig aan een reeks van risico's, zoals marktrisico's (beleggingsrisico's) en verzekeringstechnische risico's. Om ervoor te zorgen dat een verzekeraar aan zijn verplichtingen jegens zijn polishouders kan (blijven) voldoen, worden deze risico's geïdentificeerd en wordt inzichtelijk gemaakt wat de mogelijke invloed is van het manifesteren van deze risico's op de balansposten en uiteindelijk het eigen vermogen van de verzekeraar.

Het solvabiliteitskapitaalvereiste moet gelijk zijn aan dat niveau van kapitaal, dat verzekeraars in staat stelt mogelijke verliezen te compenseren en dat verzekeringnemers en begunstigen redelijke zekerheid biedt dat betalingen zullen plaatsvinden wanneer deze verschuldigd zijn (oftewel dat de verzekeringsverplichtingen zullen worden nagekomen).

Het solvabiliteitskapitaalvereiste meet de effecten van risico's in vier te onderscheiden hoofdcategorieën: verzekeringstechnisch risico, marktrisico, tegenpartijkredietrisico en operationeel risico. Daarbinnen zijn subcategorieën gedefinieerd. Met de standaardformule wordt voor elk van de risico(sub)categorieën een kapitaal-eis/effect berekend volgens een vast omschreven standaard scenario. De uitkomst hiervan wordt vervolgens geaggregeerd tot een solvabiliteitskapitaalvereiste, daarbij rekening houdend met diversificatie-effecten tussen risico(sub)categorieën. De aggregatie van deze risico's gebeurt aan de hand van correlatiematrixes gebaseerd op de veronderstelling dat risico's – zoals weergegeven in de scenario's – zich niet noodzakelijkerwijs gelijktijdig zullen voordoen. Het solvabiliteitskapitaalvereiste is minder dan de som van de kapitaaleisen voor de afzonderlijke deelrisico's. In de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste wordt tevens rekening gehouden met het risico van immateriële activa en met het verliescompensatievermogen van uitgestelde belastingen wanneer de risico's zich zouden manifesteren.

Het solvabiliteitskapitaalvereiste is dat niveau van kapitaal waarmee de verzekeraar, gezien zijn totale risico-profiel, over een tijdhorizon van één jaar met een hoge mate van zekerheid (99,5%) over voldoende middelen beschikt om ook op termijn aan zijn verzekeringsverplichtingen te voldoen.

C.1 VERZEKERINGSTECHNISCH RISICO

Het verzekeringstechnische risico ontstaat als de ontwikkeling van sterfte, arbeidsongeschiktheid en invaliditeit afwijkt van de veronderstellingen, bij concentratie en samenhang (correlatie) van verzekerde risico's en bij acceptatie- en claimbehandeling van verzekeringen.

Beheersing van het verzekeringstechnische risico vindt plaats door een goede spreiding van de verzekeringsportefeuille, toepassing van degelijke acceptatienormen en keuringsgrenzen, periodieke beoordeling van de resultaten op sterfte, arbeidsongeschiktheid en invaliditeit, tijdige aanpassing van voorwaarden en tariefstelling en/of een herverzekeringprogramma.

Door toetsing op de aanwezigheid van verhoogde risico's en het afdekken van deze risico's door herverzekering wordt het verzekeringstechnische risico voldoende beheerst.

Kostenrisico

Het kostenrisico is het risico dat actuele of toekomstige kostenontwikkelingen onvoldoende gefinancierd worden uit dan wel doorberekend worden in toekomstige premies, tarieven en/of andere activiteiten.

Het restrisico met betrekking tot het kostenrisico wordt als hoog ingeschat. Dit is een gevolg van een toenevende druk op het premievolume als gevolg van de actuele marktontwikkeling.

De Onderlinge 's-Gravenhage heeft gedurende de afgelopen jaren diverse efficiencyverbeteringen doorgevoerd, waarbij niet alleen processen zijn verbeterd maar ook de operationele organisatie is geoptimaliseerd. Hiermee is een structurele verlaging van de operationele kostenbasis gerealiseerd. Daarbij is terdege rekening gehouden met het behoud van een adequaat serviceniveau voor onze deelnemers en assurantieadviseurs en met de noodzaak te blijven voldoen aan wet- en regelgeving.

C.2 MARKTRISICO

Het marktrisico ontstaat als bij veranderingen in de financiële markten de waardeveranderingen van de beleggingen (vastrentende waarden, aandelen en vastgoed) niet gelijk lopen met die van de verplichtingen. Hierdoor hebben veranderingen op de financiële markten impact op het resultaat en de vermogenspositie van de onderneming.

De Onderlinge 's-Gravenhage hanteert bij het bepalen van de beleggingsmix een defensief beleggingsbeleid. Beleggingen waar verplichtingen tegenover staan, vinden grotendeels plaats in vastrentende waarden.

De gemiddelde looptijd van de beleggingen is korter dan de verwachte gemiddelde looptijd van de verzekeringsverplichtingen. Het hieraan gekoppelde matching- en renterisico is relatief hoog bij een lage kapitaalmarktrente.

Het beleid is erop gericht om het renterisico te verminderen.

Gedurende het boekjaar is in samenwerking met Ortec Finance een Asset & Liability Management (ALM)-studie uitgevoerd. Deze studie heeft inzicht gegeven in de risico's met betrekking tot de solvabiliteit en kapitaalpositie van de Maatschappij. Ook zijn er verschillende beleidsmaatregelen getoetst welke risico's beperken en/of rendement toevoegen. Naar aanleiding van de resultaten uit de ALM-studie zijn er wijzigingen in de normportefeuille van beleggingen van de Maatschappij doorgevoerd. Deze wijzigingen hebben bijgedragen aan een verdere optimalisatie van de rendement/risico-verhouding van deze portefeuille.

De renteontwikkeling is voor de Maatschappij een belangrijke factor. Bij een neerwaartse renteontwikkeling kunnen marges verder onder druk komen te staan. Doordat de Onderlinge 's-Gravenhage een groeiende beleggingsportefeuille heeft en jaarlijks een gedeelte van de vastrentende portefeuille wordt afgelost en herbelegd, komen schommelingen van de rente over het algemeen geleidelijk tot uitdrukking in het rendement van de gehele vastrentende portefeuille. De marge wordt daarnaast beïnvloed door de hoogte van de in de

voorziening verzekeringsverplichtingen gehanteerde rekenrente. Sinds februari 2015 wordt in lijn met de algemene rente-ontwikkeling in de markt de tariefstelling voor nieuwe verzekeringen gebaseerd op een rekenrente van 1,5%.

Het gemiddelde directe rendement van de beleggingsportefeuille bedroeg 3,44% (2015 3,60%). De voorziening verzekeringsverplichtingen is berekend met een gemiddelde gegarandeerde rentevoet van 3,22% (2015 3,26%).

Binnen het beleggingsbeleid zijn grenzen vastgesteld voor de diverse beleggingscategorieën. Gestreefd wordt naar het aanhouden van een kwalitatief hoogwaardige portefeuille met een laag risico en een verantwoord rendement.

Het concentratierisico in de aandelenportefeuille is verlaagd door posities af te bouwen. De aandelenportefeuille bevat een direct valutarisico, gespreid over verschillende valuta. Van deze portefeuille is 35,9% belegd in andere valuta dan de euro. Ten opzichte van het totaal belegd vermogen is dit valutarisico relatief beperkt en daarom niet afgedekt.

De Maatschappij neemt deel in het AeAM Dutch Mortgage Fund. Dit fonds belegt in verstrekte hypothecaire leningen in de Nederlandse markt. De portefeuille is gespreid over meer dan 40.000 leningen waarvan meer dan 60% annuïteitenhypotheken. 64% van de leningen zijn verstrekt onder de Nationale Hypotheek Garantie. De loan-to-value-ratio (de verhouding tussen de lening en de waarde van het gefinancierde object) van deze portefeuille bedraagt 84%.

Er wordt geen gebruik gemaakt van afgeleide producten zoals opties, derivaten, swaps, swaptions en andere complexe instrumenten ter beperking van het marktrisico.

De Maatschappij neemt deel in de co-assurantiepools Huisartsen en Medische specialisten. Vanwege het niet-materiële bedrag en de voldoende spreiding van de belegde gelden wordt het risico bij deze beleggingspools als laag ingeschat.

De beleggingsportefeuille was ultimo 2016 samengesteld uit 78,3% vastrentende waarden, 9,1% aandelen, 5,0% AeAM Dutch Mortgage Fund, 5% onroerende zaken, 1,1% hypothecaire leningen en 1,5% overige beleggingen.

C.2.1 HET “PRUDENT PERSON”-BEGINSEL

De beleggingsportefeuille bestaat uit beursgenoteerde aandelen, obligaties en onroerend goed. De strategie is erop gericht om de portefeuille langdurig aan te houden, waarbij periodiek wordt geanalyseerd in hoeverre de portefeuille nog voldoet aan de gestelde doelen. Hierdoor is de Maatschappij in staat de risico's van de beleggingsportefeuille goed te onderkennen, meten, bewaken, beheren en beheersen. Er worden kwartaal-rapportages gemaakt, waarbij ook de beoordeling van de algehele solvabiliteitseisen wordt uitgevoerd. Gezien de specifieke risico's van derivaten wordt hier bewust niet in belegd.

C.2.2 KREDIETBEOORDELINGEN

Zowel voor de beleggingen als voor tegenpartijen (herverzekeraars en banken) wordt gekeken naar de kredietbeoordelingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van Moody's en Standards & Poor en in sommige gevallen van Fitch.

Een eigen oordeel over de kredietbeoordeling is vooral bij complexe producten, zoals gestructureerde beleggingen van belang. De beleggingsportefeuille van de Maatschappij bestaat alleen uit aandelen in beursgenoteerde large caps, overheids- of door de overheid gegarandeerde obligaties, hypotheken en onderhandse leningen en een vastgoedportefeuille die voornamelijk bestaat uit courant verhuurbare woningen (zonder externe kredietbeoordeling).

Ook voor het tegenpartijrisico bij banken of herverzekeraars is een kredietbeoordeling van belang. De Maatschappij heeft bankrelaties met de drie grootste Nederlandse banken. Met de herverzekeraars heeft de Maatschappij al decennialange, stabiele relaties.

C.3 KREDIETRISICO

Het kredietrisico komt tot uiting in de vorm van oninbaarheid van vorderingen of een verlaging van de kredietstatus van debiteuren of tegenpartijen uit hoofde van beleggingen en kredietverstrekking.

De Maatschappij voert een defensief vastrentend beleggingsbeleid, dat mede gericht is op het behoud van de hoofdsom. Belegging en herbelegging vindt vnl. plaats in (staats)obligaties die een hoge kredietstatus hebben, waarbij ook de aard van het onderliggend risico en de transparantie van het product worden beoordeeld. Onderdeel van het beleid is het periodiek monitoren van de landenrisico's.

De portefeuille vastrentende waarden is gemiddeld van een hoge kredietwaardigheid. De portefeuille is voor 88% belegd in debiteuren met een kredietstatus AA (Moody's) en hoger.

Onderstaande tabel geeft de verdeling aan met betrekking tot de kredietstatus.

<u>Kwaliteitsklasse (Rating)</u>	<u>percentage</u>
Aaa	44,3 %
Aa1	2,0 %
Aa2	25,2 %
Aa3	16,1 %
A1	0,4 %
A2	-
Baa2	12,0 %
	100,0 %

Er zijn geen vastrentende waarden in de portefeuille met een lagere rating dan Baa2 of zonder rating.

De door de Maatschappij aangehouden portefeuille directe hypothecaire leningen is beperkt van omvang. Nieuwe hypothecaire leningen worden niet meer rechtstreeks verstrekt. Hypothecaire leningen in portefeuille werden alleen verstrekt op onderpand met conservatieve acceptatie- en financieringsnormen. Hierbij werd voor het merendeel aangesloten bij de voorwaarden van de Nationale Hypotheek Garantie. Daarmee zijn de aan deze portefeuille verbonden risico's zeer beperkt.

De Maatschappij werkt voor de verkoop van haar verzekeringsproducten samen met onafhankelijke assurantieadviseurs. Hierbij wordt een rekening-courantverhouding aangehouden. Door het in 2013 van kracht geworden provisieverbod is het openstaande saldo in de rekening-courant sindsdien sterk afgenomen tot € 238 (2015 € 360). Hiermee is het kredietrisico op deze saldi verminderd.

Conform het herverzekeringsbeleid is een (relatief klein) deel van de aangegane verzekeringsverplichtingen herverzekerd (€ 7,7 miljoen ten opzichte van € 1,78 miljard cf. de jaarrekening 2016). Het gaat hierbij om het afdekken van het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico boven een voor de Maatschappij aanvaardbare grens. Ten behoeve van het nieuwe pensioenproduct is een herverzekeringsarrangement afgesloten ter dekking van 85% van het overlijdensrisico in het nabestaandenpensioen.

Verzekeringen waarbij het medisch risico hoger is dan voor de Maatschappij aanvaardbaar is, worden herverzekerd bij een hierin gespecialiseerde herverzekeraar.

Op basis van de omvang van de eigen verzekeringsportefeuille en het relatief beperkte deel van de portefeuille dat in herverzekering is gegeven, is het risico van het niet kunnen voldoen aan de verplichtingen ten gevolge van insolventie van de herverzekeraars relatief gering.

C.4 LIQUIDITEITSRISICO

Het liquiditeitsrisico omvat het risico van het niet kunnen verkrijgen van de benodigde financiële middelen om aan de financiële verplichtingen te voldoen. Het kasstroomrisico treedt op bij fluctuaties in de omvang van de toekomstige kasstromen dan wel wanneer een structurele negatieve kasstroom ontstaat.

De liquiditeitspositie van de Maatschappij is, onder normale omstandigheden, in belangrijke mate voorspelbaar. De inkomsten uit premies en beleggingsopbrengsten zijn in beginsel toereikend om de uitgaven aan uitkeringen en beheers- en personeelskosten te dekken. Daarnaast wordt een deel van de beleggingen liquide aangehouden.

Liquide beleggingen dienen mede als buffer om omvangrijke fluctuaties in kasstromen, die normaliter niet optreden, in extreme omstandigheden op te vangen. Ingaande kasstromen zijn aan de hand van de verzekeringsportefeuille en beleggingsportefeuille grotendeels goed voorspelbaar. Uitgaande kasstromen zijn eveneens grotendeels voorspelbaar. Als kasstromen negatief dreigen te worden, wordt dit door middel van maandelijks vervaardigde kasstroomprojecties tijdig gesignaleerd en kunnen eventuele maatregelen op tijd worden genomen.

Een Solvency II-vereiste is om het totaalbedrag van de in toekomstige premies vervatte verwachte winst te berekenen. Per 31 december 2016 bedraagt dit € 138.845.

C.5 OPERATIONEEL RISICO

Het operationele risico kan zich met name manifesteren op het gebied van uitbesteding en ICT en bij de inrichting van de administratieve organisatie.

C.5.1 UITBESTEDINGSRISICO

Uitbesteding van werkzaamheden brengt risico's met zich mee op het gebied van de waarborging van de kwaliteit van de dienstverlening.

De Maatschappij hanteert een beleid waarin de eisen met betrekking tot uitbesteding zijn vastgelegd.

De samenwerking wordt in dienstverleningscontracten vastgelegd. In een zogenoemd Service Level Agreement (SLA) wordt de kwaliteit van de dienstverlening overeengekomen. Periodiek vindt toetsing plaats op de naleving van de in de SLA's gemaakte afspraken.

Het uitbestedingsrisico wordt door de Maatschappij als laag ingeschat. Van de kernactiviteiten wordt slechts een gering deel uitbesteed.

C.5.2 ICT-RISICO

De Onderlinge 's-Gravenhage is voor een belangrijk deel van haar werkzaamheden afhankelijk van een goed werkende ICT-omgeving. Het risico kan zich voordoen op het gebied van fysieke en logische beveiliging, change management, continuïteit en toenemende complexiteit.

Beheersing van het risico vindt onder meer plaats door een periodieke toetsing van het ICT-beleid, het opstellen van informatieplannen voor de korte en lange termijn en een jaarlijkse herijking van de investeringsbegroting. Het beleid ten aanzien van de ICT-architectuur is daarbij gericht op de reductie van complexiteit en het waarborgen van continuïteit.

De Interne Auditfunctie doet periodiek onderzoek naar de beheersingsmaatregelen in de ICT-omgeving.

Aandacht wordt besteed aan de opkomende risico's op het gebied van cybercrime, schendingen van privacy en databeveiliging. De Maatschappij heeft met de vaststelling van een beveiligingsbeleid beheersmaatregelen ten aanzien van deze risico's geformuleerd. Een multidisciplinair samengestelde stuurgroep beveiliging houdt toezicht op de bewaking van deze risico's.

Teneinde de continuïteit van de operationele processen blijvend te waarborgen, wordt als onderdeel van het beveiligingsbeleid het business continuïteitsplan jaarlijks getest en geëvalueerd. Door het inrichten van een uitwijklocatie is de Maatschappij binnen een acceptabele periode in staat een belangrijk deel van de operationele werkzaamheden voort te zetten als het hoofdkantoor en de systemen daar in geval van calamiteiten tijdelijk niet gebruikt zouden kunnen worden, of een deel van het personeel niet inzetbaar is.

C.5.3 ADMINISTRATIEF-ORGANISATORISCH RISICO

De Onderlinge 's-Gravenhage voert een uitgebreide administratie waarin de verplichtingen zijn vastgelegd die wij met onze verzekeringnemers zijn aangegaan. Het administratief-organisatorisch risico kan zich voordoen bij niet goed werkende administratieve procedures, ontoereikende archivering, onvoldoende kennisniveau en bewust of onbewust onjuist handelen bij de administratieve verwerking.

De Maatschappij heeft een systeem van administratieve procedures en bevoegdheden, gericht op een controleerbare administratieve verwerking. Ondersteunend hierbij zijn logische en fysieke toegangsbeveiligingsmaatregelen. Om de continue monitoring van de gebruikte administratieve procedures aantoonbaar te waarborgen, is uitgaande van het 'three lines of defense'-model een verbeterde vastlegging van de interne controle geïntroduceerd. Dit systeem legt de in het bedrijf gehanteerde controlemechanismen formeel vast en voorziet in het periodiek toetsen van de vastgestelde interne controlemaatregelen.

Het Human Resources Managementbeleid is gericht op een zo adequaat mogelijke invulling van het personeelsbestand en het zoveel mogelijk waarborgen van de klantgerichtheid, integriteit, kwaliteit en ontwikkeling van bestaande en nieuwe medewerkers.

C.6 OVERIG MATERIEEL RISICO

C.6.1 JURIDISCH RISICO

Het juridisch risico is het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van de rechtsposities van de Maatschappij, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn.

Beheersing van het risico vindt plaats door zorgvuldige juridische beoordeling van overeenkomsten, voorwaarden en contracten. Inschatting van mogelijk toekomstige juridische claims vormt een onderdeel van deze beoordeling.

Het voldoen aan de geldende wet- en regelgeving is een onlosmakelijk onderdeel van de bewaking van de juiste werking van de administratieve processen.

C.6.2 COMPLIANCE RISICO (INCLUSIEF INTEGRITEIT)

Het compliance risico (inclusief integriteit) is het risico dat gedragsregels, maatschappelijke normen en wet- en regelgeving onvoldoende worden nageleefd.

De Onderlinge 's-Gravenhage wil structureel compliant zijn met de geldende wet- en regelgeving. Anticiperen op komende regelgeving is daarbij van belang.

Het beheersen van het compliance risico (inclusief integriteit) wordt primair bevorderd door een bedrijfscultuur waarin het voldoen aan wet- en regelgeving en integer handelen vanzelfsprekend is. Het aannamebeleid van personeel is gericht op het zo veel mogelijk waarborgen van de integriteit van medewerkers. Daarnaast vindt periodieke toetsing plaats op de naleving van procedures, wetgeving en gedragscodes. Tevens is er een klokkenluidersregeling.

Naleving van wet- en regelgeving wordt intern getoetst door de Compliance functie. Periodiek worden evaluaties (self assessments) uitgevoerd, op eigen initiatief of geïnitieerd door toezichhouders (De Nederlandsche Bank of de Autoriteit Financiële Markten) en het Verbond van Verzekeraars. De onafhankelijke positie van de Compliance functie is gewaarborgd door de vastlegging van het compliance beleid en de inrichting van een zelfstandige stafafdeling.

De Maatschappij onderschrijft het Protocol Verzekeraars en Criminaliteit en handelt op basis daarvan. Binnen de organisatie zijn maatregelen genomen om de kans op misbruik door deelnemers of andere betrokkenen te voorkomen. De coördinator fraudebeheersing zorgt ervoor dat in geval van (mogelijke) fraudegevallen actie wordt ondernomen en rapporteert hierover.

C.7 GEVOELIGHEDEN MET BETREKKING TOT HET SOLVENCY II-PERCENTAGE

Het Solvency II-percentage van 242% (238% na winstdeling) kent een aantal voor de Maatschappij specifieke gevoeligheden uitgedrukt in een % welke in onderstaande tabel zijn weergegeven.

Gevoeligheden Solvency II per 31 december 2016

Scenario		EOF	SCR	SII%
Basis		€ 292.638	€ 122.781	238%
Aandelenrisico	-20%	-12%	-5%	-17%
Renterisico	+ 50bp	9%	-2%	29%
Renterisico	- 50bp	-12%	20%	-63%
UFR	3,7%	-5%	1%	-12%

Aanvullende toelichting

Het aandelenrisico is uitgedrukt in de impact op de solvabiliteitsratio van een daling van de aandelenkoersen met 20%.

Het renterisico is uitgedrukt in de impact op de solvabiliteitsratio van zowel een parallelle opwaartse als een neerwaartse schok van de rente met 50 basispunten. De rentedaling is bepaald over hele de curve, er is geen nieuwe extrapolatie naar de UFR van 4,2% bepaald. Als een dergelijke rentedaling daadwerkelijk zou plaatsvinden, zou het effect op de EOF kleiner zijn doordat dan extrapolatie o.b.v. de UFR wel zou worden toegepast

EIOPA kan de UFR verlagen om de verwachte inflatie en reële rente beter weer te geven in de door haar voorgeschreven disconteringscurve voor de verzekeringstechnische verplichtingen. Getoond wordt de gevoeligheid voor een verlaging van de UFR met 50bp.

De Maatschappij neemt het verliescompenserend vermogen van uitgestelde belastingen (LAC DT) mee bij de bepaling van de SCR. Onderdeel hiervan vormen de toekomstige winsten. Om dat te mogen doen, moet aangetoond worden dat toekomstige winsten beschikbaar zullen zijn, rekening houdend met het verlies en de impact hiervan op de huidige en toekomstige financiële situatie van de onderneming.

Dit betekent wel dat de SCR gevoelig is voor de toereikendheid van de toekomstige winsten. Indien bijvoorbeeld deze winsten 25% lager uitvallen dan verwacht daalt het verliescompenserend vermogen uit toekomstige winsten met 25% hetgeen zou betekenen dat de SCR 3% omhoog gaat en het Solvency II-percentage daalt met 7%.

D. WAARDERING VOOR SOLVABILITEITSDOEL- EINDEN

De financiële positie van de Onderlinge 's-Gravenhage op Solvency II-grondslagen is samengevat als volgt:

In Euro's x € 1000	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Activa				
Overlopende acquisitiekosten	10.663	-	-10.663	-
Latente belastingvordering	34.984	-22.805	-9.463	2.716
Terreinen en gebouwen	98.505	-	-	98.505
Deelnemingen	28.776	-	2.254	31.030
Beleggingsportefeuille				
- Aandelen	277.828	-104.817	-	173.012
- Obligaties	1.494.707	54.255	475.060	2.024.022
- Beleggingsfondsen	211	104.817	-	105.028
- Hypothecaire en andere leningen*	76.041	-19.831	10.706	66.916
- Overige beleggingen	661	-	-	661
Vorderingen	11.011	-	-107	10.904
Liquide middelen	29.341	-	-	29.341
Overige activa	42.193	-34.424	-	7.769
Totaal Activa	2.104.921	-22.805	467.788	2.549.904
Passiva				
Technische voorzieningen leven excl. zorg en excl. unit-linked verz.	1.789.875	-	433.294	-
- Beste schatting	-	-	-	2.138.425
- Risicomarge	-	-	-	84.744
Overige voorzieningen	1.377	-	3.851	5.228
Voorzieningen voor uitgestelde belastingen	22.805	- 22.805	-	-
Overige verplichtingen	23.869	-	-	23.869
Totaal Passiva	1.837.926	-22.805	437.145	2.252.266
Activa boven passiva	266.995	0	30.643	297.638

Going concern

Zoals vastgelegd in artikel 7 van de Gedelegeerde Verordening waardeert de Maatschappij haar activa en passiva op basis van de aanname dat de Maatschappij haar bedrijf blijvend zal uitoefenen ("going-concern-principe).

Marktwaardewaardering

De uitgangspunten voor de waardering van activa en passiva is vastgelegd in artikel 75 van de Solvency II Richtlijn (zoals hiervoor opgenomen) en deze zijn nader uitgewerkt in Hoofdstuk 2 van de gedelegeerde verordening (EU) 2015/35 van de Commissie van 10 oktober 2014 (artikel 7 tot en met 16).

D.1 ACTIVA

D.1.1 TOELICHTING

D.1.1.1 OVERLOPENDE ACQUISITIEKOSTEN

De overlopende acquisitiekosten in de jaarrekening betreffen afsluitprovisie welke in het verleden vóór het provisieverbod per 1 januari 2013 is geactiveerd en welke in een periode van maximaal 10 jaar wordt afgeschreven.

Op de Solvency II-balans is deze gewaardeerd op nihil.

D.1.1.2 VORDERING LATENTE BELASTINGEN

De balanspost latente belasting is gevormd op basis van tijdelijke verschillen tussen de commerciële en de fiscale waardering van activa en passiva, rekening houdend met het nominale belastingpercentage van 25%. Bij onroerende zaken wordt, gezien het langlopende karakter, gebruik gemaakt van een percentage van 15%.

In overeenstemming met de Gedelegeerde Verordening is de latente belastingpositie in de Solvency II-balans netto verwerkt. In deze balans is per ultimo 2016 bij de Maatschappij sprake van een latente belastingvordering.

In de jaarrekening is deze latente belastingpositie conform wet- en regelgeving bruto verwerkt en is dus sprake van een latente belastingvordering en een voorziening voor uitgestelde belastingen.

D.1.1.3 TERREINEN EN GEBOUWEN

Onroerende zaken, waaronder kantoorgebouwen in eigen gebruik, zijn zowel in de jaarrekening als in de Solvency II-balans gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de getaxeerde marktwaarde in verhuurde staat. De reële waarde is gebaseerd op jaarlijkse onafhankelijke waardebepaling uitgevoerd door externe deskundigen met voldoende vakbekwaamheid en ervaring met de specifieke locaties en marktsegmenten. Hierbij wordt voortschrijdend ieder jaar ten minste een derde deel van de waarde van de portefeuille getaxeerd. De vastgestelde taxatiewaarde wordt in het jaar van de taxatie in de plaats gesteld van de op dat moment aanwezige boekwaarde.

De waarde van het resterende deel van de portefeuille wordt jaarlijks door externe deskundigen geactualiseerd, waarbij beoordeling op karakter, locatie en conditie plaatsvindt. Deze beoordeling kan leiden tot positieve dan wel negatieve bijstelling van de boekwaarde.

D.1.1.4 DEELNEMINGEN

In de Solvency II-balans zijn de meerderheidsdeelnemingen gewaardeerd tegen de netto vermogenswaarde en voor minderheidsdeelnemingen wordt de marktwaarde gehanteerd.

Deelnemingen zijn in de jaarrekening gewaardeerd tegen de netto vermogenswaarde.

D.1.1.5 AANDELEN

De aandelen zijn gewaardeerd tegen de beurswaarde aan het einde van het boekjaar, zowel in de jaarrekening als in de Solvency II-balans. In de jaarrekening is de participatie in het AeAM Dutch Mortgage Fund voor een bedrag van € 105 miljoen verantwoord onder de balanspost 'Aandelen'. In de Solvency II-balans is dit gerubriceerd onder de categorie beleggingsfonds.

D.1.1.6 OBLIGATIES

De marktwaarde van de obligaties is bepaald aan de hand van de beurskoersen per balansdatum.

In de jaarrekening zijn obligaties gewaardeerd tegen amortisatiewaarde (zo nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid). Het bij aankoop van obligaties met de nominale waarde verrekende disagio / agio valt vrij ten gunste/laste van het resultaat op basis van de effectieve rentemethode.

D.1.1.7 BELEGGINGSFONDSEN

Deze balanspost bevat voor € 105 miljoen de participatie in het AeAM Dutch Mortgage Fund. In de jaarrekening is deze participatie verantwoord onder de balanspost 'Aandelen'.

De belangen in beleggingspools voor de verzekeringen van bedrijfs- en beroepspensioenregelingen zijn gewaardeerd conform de verstrekte opgave van de co-assurateur. Deze beleggingen bestaan voor het grootste deel uit vastrentende waarden en aandelen en worden volgens dezelfde waarderingsgrondslagen gewaardeerd als die van de Maatschappij.

D.1.1.8 HYPOTHECAIRE EN ANDERE LENINGEN

De marktwaarde van de onderhandse leningen (€ 42 miljoen) is bepaald met behulp van de Euro-swapcurve met een opslag voor kredietrisico en liquiditeitsrisico.

De marktwaarde van de hypothecaire leningen (€ 25 miljoen) is bepaald met behulp van de actuele en marktconforme hypotheekrente, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar de looptijd- en kredietwaardigheidskenmerken van de hypotheekportefeuille.

De waardering in de jaarrekening van de hypothecaire en andere leningen (€ 76 miljoen) is als volgt:

- De onderhandse leningen ten bedrage van € 54 miljoen zijn in de jaarrekening gewaardeerd tegen amortisatiewaarde (zo nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid). Het bij aankoop van andere leningen met de nominale waarde verrekenende disagio/agio valt vrij ten gunste/laste van het resultaat op basis van de effectieve rentemethode.
- Hypothecaire leningen ten bedrage van € 22 miljoen zijn nominaal opgenomen, zo nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

D.1.1.9 OVERIGE BELEGGINGEN

De overige beleggingen (voornamelijk polisbeleningen) zijn gewaardeerd op marktwaarde.

D.1.1.10 VORDERINGEN

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten), onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen indien sprake is van oninbaarheid. Omdat de vorderingen allen een kortlopend karakter hebben, wordt deze benadering tevens als adequaat beoordeeld voor toepassing op de Solvency II-balans.

In de jaarrekening worden vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar. In de Solvency II-balans worden de vorderingen uit herverzekering gewaardeerd op marktwaarde.

D.1.1.11 LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen worden opgenomen tegen nominale waarde.

D.1.1.12 OVERIGE ACTIVA

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, zo nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Omdat de vorderingen allen een kortlopend karakter hebben, wordt deze benadering tevens als adequaat beoordeeld voor toepassing op de Solvency II-balans.

D.2 TECHNISCHE VOORZIENINGEN

D.2.1 TECHNISCHE VOORZIENINGEN

De Solvency II technische voorziening wordt vastgesteld conform de richtlijnen van EIOPA en DNB. Bij de vaststelling van de technische voorziening is uitgegaan van de onderstaande regelgeving.

- Artikelen 75 tot en met 86 uit de Richtlijn 2009/138/EG;
- Artikelen 17 tot en met 51, 56 tot en met 58 en 265 uit de Gedelegeerde Verordening (Delegated Regulation) van 10 oktober 2014;
- Richtsnoeren voor de waardering van technische voorzieningen (EIOPA-BoS-14/166 NL);
- Richtsnoer 22 voor de informatieverstrekking over de vaststelling van de technische voorziening (EIOPA-BoS-15/109).

Conform artikel 77 van de Richtlijn is de waarde van de technische voorziening gelijk aan de som van:

- de verwachtingswaarde (best estimate): de verwachte contante waarde van de toekomstige kasstromen, uitkeringen + kosten voor de verzekeringen +/- bruto premies, op basis van best estimate veronderstellingen. Contant maken geschiedt met de Solvency II-curve met VA per balansdatum;
- de risicomarge.

D.2.2 METHODE VOOR BEPALING VERWACHTINGSWAARDE

Voor het bepalen van de verwachtingswaarde van de verschillende producten worden de geprojecteerde kasstromen (op basis van best estimate grondslagen) op basis van de eerder genoemde rentetermijnstructuur contant gemaakt. In overeenstemming met artikel 28 van de Gedelegeerde Verordening worden de onderstaande kasstromen meegenomen in de berekening van de verwachtingswaarde.

- Lasten voor de verzekeraar vanwege de verzekerde kapitalen en rentes (uitkeringen bij leven of overlijden van verzekerde);
- Lasten voor de verzekeraar vanwege de lopende verzekering (doorlopende kosten / provisie);
- Baten aan de verzekeraar vanwege de lopende verzekering (bruto premie);
- Baten en lasten voor de verzekeraar bij afkoop van de verzekering.

De verwachtingswaarde van de verschillende kasstromen kan bepaald worden op basis van een kansboom op elk tijdstip:

Mede in overeenstemming met artikel 34 lid 1 van de Gedelegeerde Verordening wordt de verwachtingswaarde van de verplichtingen berekend op transparante wijze. Bij de bepaling van de verwachtingswaarde van de verplichtingen wordt gebruik gemaakt van een daartoe door de Maatschappij Prophet ontwikkeld kasstroommodel.

In overeenstemming met artikel 30 van de Gedelegeerde Verordening wordt er bij de bepaling van de verwachtingswaarde rekening gehouden met alle onzekerheden in de kasstromen, met inbegrip van de volgende kenmerken:

- onzekerheid in verband met het bedrag van de kosten die gemaakt worden bij het nakomen van verzekerings- en herverzekeringsverplichtingen;
- onzekerheid omtrent de verwachte toekomstige ontwikkelingen;
- onzekerheid omtrent het gedrag van verzekeringnemers.

D.2.3 METHODE VOOR BEPALING PASSENDE RISICOMARGE

Als onderdeel van de technische voorziening berekent de Maatschappij een risicomarge gebaseerd op het concept van een 'referentie onderneming' conform artikel 38 van de Gedelegeerde Verordening. Hierbij wordt bij de vaststelling van de risicomarge enkel uitgegaan van het (niet-hedgebare) levensverzekeringstechnischrisico en het operationele risico.

Conform artikel 37 lid 1 van de Gedelegeerde Verordening en richtsnoer 2 uit de Richtsnoeren inzake de tenuitvoerlegging van de langetermijngarantiemaatregelen (EIOPA-BoS-15/111 NL) worden voor de berekening van de risicomarge de toekomstige vereiste risicokapitalen verdisconteerd met de Solvency II-curve zonder VA en vermenigvuldigd met het Cost-of-Capital percentage. Conform artikel 39 van de Gedelegeerde Verordening wordt een Cost-of-Capital percentage van 6% gehanteerd.

D.2.4 CONTRACTGRENZEN

Conform artikel 18 van de Gedelegeerde Verordening wordt er bij de berekening van de verwachtingswaarde rekening gehouden met de contractgrenzen van de verzekerings- of herverzekeringsovereenkomst. Bij de berekening van de verwachtingswaarde worden alle met de overeenkomst verband houdende verplichtingen meegenomen. In dit kader is ook rekening gehouden met de Richtsnoeren inzake contractgrenzen (EIOPA-BoS-14/165 NL).

D.2.5 HOMOGENE RISICOGROEPEN

Conform artikel 35 van de Gedelegeerde Verordening worden de kasstroomprojecties die bij de berekening van de verwachtingswaarde worden gebruikt voor elke polis afzonderlijk vastgesteld en worden derhalve geen homogene risicogroepen geïdentificeerd.

D.2.6 VERSCHIL SOLVENCY II-BALANS EN STATUTAIRE JAARREKENING

In de statutaire jaarrekening zijn andere waarderingsgrondslagen toegepast dan in de Solvency II-rapportage. De twee belangrijkste oorzaken voor het verschil zijn:

- in de statutaire jaarrekening wordt de meerwaarde beleggingen afgetrokken bij de vaststelling van de technische voorzieningen. Bij de Solvency II-rapportage gebeurt dit niet, omdat de beleggingen al op marktwaarde worden gewaardeerd. Hierdoor is de technische voorziening in de statutaire jaarrekening € 488 miljoen lager.
- in de statutaire jaarrekening wordt voor de vaststelling van de technische voorzieningen een andere rentecurve gehanteerd (Solvency II-curve zonder VA) dan voor de Solvency II-rapportage (Solvency II-curve met VA). Hierdoor is de technische voorziening in de statutaire jaarrekening € 44 miljoen hoger.

D.2.7 IMPACT VOLATILITY ADJUSTMENT

De Maatschappij past de VA toe bij het vaststellen van marktwaarde van de technische voorziening onder Solvency II en de berekening van de SCR en de MCR.

Het volgende overzicht geeft de impact weer van de toepassing van de VA op de financiële positie per 31 december 2016.

	<i>Met VA</i>	<i>Zonder VA</i>	<i>Delta</i>
Eligible Own Funds	€ 292.638	€ 260.163	€ 32.475
SCR	€ 122.781	€ 134.169	€ 11.388
Solvency%	238%	194%	44%
MCR	€ 55.252	€ 57.124	€ 1.872

D.3 OVERIGE SCHULDEN

D.3.1 OVERIGE VOORZIENINGEN

De overige voorzieningen bestaan uit een voorziening voor pensioenen en een jubileumvoorziening. In de Solvency II-balans is de voorziening voor pensioenen gewaardeerd op basis van de International Accounting Standards (IAS) 19. In de jaarrekening is inzake de pensioenen conform de richtlijn voor de jaarverslaggeving RJ271 een voorziening opgenomen voor toekomstige indexaties die bekend zijn op de balansdatum.

In zowel de Solvency II-balans als in de jaarrekening is een jubileumvoorziening aangehouden gelijk aan de contante waarde van toekomstige jubileumuitkeringen, rekening houdend met blijf- en sterftekansen.

D.3.2 VOORZIENING LATENTE BELASTINGEN

De voorziening latente belastingen is in de jaarrekening gevormd op basis van de tijdelijke verschillen tussen de commerciële en de fiscale waardering van activa en passiva, rekening houdend met het nominale belastingpercentage van 25%. Bij onroerende zaken wordt, gezien het langlopende karakter, de voorziening berekend tegen een lager percentage. Hierbij wordt gebruikgemaakt van een verdiscontering tegen een percentage van 15%.

In de Solvency II-balans is de latente belastingpositie in overeenstemming met de Gedelegeerde Verordening netto verwerkt. In deze balans is per ultimo 2016 bij de Maatschappij sprake van een latente belastingvordering.

D.3.3 OVERIGE VERPLICHTINGEN

Overige schulden en overlopende passiva zijn gewaardeerd op reële waarde.

D.4 ALTERNATIEVE WAARDERINGSMETHODEN

Er zijn door de Onderlinge 's-Gravenhage geen andere waarderingsmethoden toegepast dan hier uiteengezet.

D.5 OVERIGE INFORMATIE

Er zijn geen bijzondere zaken te melden met betrekking tot Solvency II-waardering, waarvan de impact mogelijk materiële consequenties kan hebben.

E. KAPITAALBEHEER

E.1 EIGEN VERMOGEN

E.1.1 KAPITAALBELEID

De hoofdlijnen van het kapitaalbeleid zijn als volgt:

- De missie van de Maatschappij is een breed publiek in staat te stellen een solide levensverzekering op onderlinge basis te sluiten met de mogelijkheid als deelnemer voor 95% mee te delen in de te verdelen maatschappijwinst.
- Doel van het Kapitaalbeleid is normen voor de solvabiliteit te geven, alsmede richtlijnen en maatregelen indien deze normen in gevaar komen. Hiertoe wordt ook het Winstdelingsbeleid beschreven.
- Uitgangspunt voor het kapitaalbeleid zijn de solvabiliteitsrichtlijnen, onder meer richtsnoer 36 en 37 van de 'Richtsnoeren van het governance-systeem'. Aangevuld met nadere guidance vanuit DNB, zoals de sectorbrief 'beleid inzake kapitaalbeheer' van oktober 2016.
- Indien er gesproken wordt over solvabiliteitspercentage wordt bedoeld het solvabiliteitspercentage incl. de UFR, excl. de Volatility Adjustment ('VA') en incl. overgangsmaatregelen aandelen.
- Uitgangspunt is dat de belangen van de bestaande deelnemers en andere stakeholders niet in gevaar mogen komen als gevolg van een solvabiliteit die niet voldoet aan de wettelijke eisen, c.q. aan de prudente uitgangspunten die kenmerkend zijn voor de strategie en bedrijfsvoering van de Onderlinge 's-Gravenhage. Deze uitgangspunten zijn vertaald in business fasen en solvabiliteitsgrenzen.
- Het kapitaalbeleid is erop gericht te voorkomen dat de Maatschappij haar interne solvabiliteitsnormen frequent onderschrijdt.
- Het beleid betreft het beschikbare en vereiste vermogen. Het beschikbare vermogen bestaat voornamelijk uit Tier 1 kapitaal. Alleen ten aanzien van uitgestelde belastingverplichtingen is een kapitaalbuffer aanwezig die wordt aangemerkt als Tier 3 kapitaal.
- De Maatschappij kent geen andere kapitaalinstrumenten. Gebruik van andere instrumenten kan pas na goedkeuring door de RvC.

E.1.2 DE STRUCTUUR, HET BEDRAG EN DE KWALITEIT VAN HET EIGEN VERMOGEN

Het beschikbaar eigen vermogen op basis van Solvency II (vóór winstdeling) bedraagt € 298 miljoen en is als volgt samengesteld:

Reconciliation reserve	Amount
Excess of assets over liabilities	297.638
Own shares (held directly and indirectly)	
Foreseeable dividends, distributions and charges	5.000
Other basic own fund items	2.716
Adjustment for restricted own fund items in respect of matching adjustment portfolios and ring fenced funds	
Reconciliation reserve	289.922

In de algemene vergadering van deelnemers is besloten om over 2016 € 5 miljoen winst te delen. Het beschikbaar eigen vermogen bedraagt hierdoor na aftrek van de winstdeling 2016 € 293 miljoen. Dit vermogen bestaat derhalve voor € 290 miljoen uit Tier 1 kapitaal en € 2,8 miljoen uit Tier 3 kapitaal (zijnde uitgestelde te vorderen belasting).

E.2 SOLVABILITEITSKAPITAALVEREISTE EN MINIMUMKAPITAALVEREISTE

Voor de vaststelling van de vereiste solvabiliteit hanteert onze Maatschappij de standaardformule uit de Solvency II-richtlijn inclusief de overgangsmaatregel voor het aandelenrisico.

De interne norm voor de solvabiliteitsratio is gebaseerd op onze huidige inzichten in wet- en regelgeving, de risico's die onze Maatschappij loopt en de beheersing daarvan. Dit wordt jaarlijks beoordeeld bij de herziening van het kapitaalbeleid. Onder Solvency II zijn de risico's ingeprijsd in het vereiste kapitaal. De SCR is daarmee een indicator van het benodigde kapitaal om relevante schokken op te vangen. De interne norm voor de solvabiliteitsratio is vastgesteld op 150%. Gezien de huidige volatiliteit van de solvabiliteitsratio, de huidige marktomstandigheden en het risicoprofiel van de Maatschappij wordt dit prudent geacht.

De solvabiliteitsratio is per 31 december 2016 uitgekomen op 242% voor winstdeling. Na winstdeling is de solvabiliteitsratio 238%.

Eligible Own Funds € 292.638

Solvency capital requirements (SCR) € 122.781

Met deze solvabiliteitsratio kan goed voldaan worden aan onze verplichtingen jegens onze deelnemers.

Bij de bepaling van het solvabiliteitsratio is nog sprake van enkele onzekerheden, onder meer met betrekking tot richtlijnen ten aanzien van de behandeling van het verliescompensatievermogen van uitgestelde belastingen onder Solvency II. DNB heeft in februari 2017 hiervoor nieuwe richtlijnen uitgevaardigd, waarvan de impact nog definitief moet worden vastgesteld. De solvabiliteitsratio is pas definitief na beoordeling door DNB van de bij haar in te dienen Solvency II-rapportage.

De Onderlinge 's-Gravenhage streeft naar een solvabiliteit die vergeleken met de markt bovengemiddeld is.

De SCR van de Onderlinge 's-Gravenhage per ultimo 2016 uitgesplitst per risicocategorie ziet er als volgt uit:

Opbouw SCR:

Renterisico	33.727	
Aandelenrisico	50.208	
Vastgoedrisico	24.626	
Spreadrisico	3.762	
Valutarisico	21.667	
Concentratierisico	-	
Diversificatie-effect	-29.843	
Marktrisico's		104.147
Tegenpartij kredietrisico		5.781
Kortlevenrisico	7.012	
Langlevenrisico	7.817	
Invalideits- en morbiditeitsrisico	-	
Afkooprisico	26.826	
Kostenrisico	66.695	
Catastroferisico	1.729	
Diversificatie-effect	-22.163	
Levenrisico's		87.916
SCR ongediversificeerd		197.844
Diversificatie-effect		-43.758
BSCR		154.086
Operationeel risico		9.623
LAC DT		-40.927
SCR		122.782

De solvabiliteitseis is risicogebaseerd en daarmee een weerspiegeling van de financiële risico's die door middel van een standaardformule worden vertaald. De Maatschappij hanteert het standaardmodel voor de berekening van het vereiste kapitaal. De Maatschappij heeft voor de onderbouwing hiervan een kwalitatieve en kwantitatieve analyse gemaakt. Hieruit blijkt dat de risico's van de Maatschappij niet significant afwijken van de veronderstellingen in het standaardmodel.

Hieronder volgt een verduidelijking van de betekenis van de diverse componenten.

De module Marktrisico is opgebouwd uit de volgende ondermodules: renterisico, aandelenrisico, vastgoedrisico, spreadrisico, marktrisicoconcentraties en valutarisico. De module houdt rekening met diversificatie-effecten tussen deze risico's door toepassing van correlatiecoëfficiënten in het standaardmodel. Voor de Maatschappij zijn de ondermodules renterisico, aandelenrisico en spreadrisico relevant.

Met de scenarioanalyse van het tegenpartijkredietrisico wordt het effect berekend van een onmiddellijke verandering in het tegenpartijkredietrisico, onderscheiden naar type 1 en type 2 blootstellingen.

De module levensverzekeringstechnischrisico ziet op verzekeringstechnische risico's die specifiek zijn voor levensverzekeraars en natura-uitvaartverzekeraars en is opgebouwd uit de volgende ondermodules: kortlevenrisico, langlevenrisico, invalideits- en morbiditeitsrisico, kostenrisico, vervalrisico en rampenrisico. De module houdt rekening met diversificatie-effecten tussen deze risico's door toepassing van correlatiecoëfficiënten in het standaardmodel. Voor de Maatschappij zijn de ondermodules kortlevenrisico en kostenrisico relevant.

Operationeel risico betreft het risico op verliezen door inadequate of falende interne procedures, personeel of systemen of door externe gebeurtenissen.

Het vereiste kapitaal wordt opgebouwd rekening houdend met correlatie tussen de diverse SCR componenten en het verliescompensatievermogen van uitgestelde belastingen (de LAC DT).

De Minimum kapitaalvereiste (MCR) per ultimo 2016 bedraagt € 55,25 miljoen.

De Maatschappij maakt geen gebruik van vereenvoudigingen bij de berekening van de risicomodules en de ondermodules.

E.3 GEBRUIK VAN DE ONDERMODULE AANDELENRISICO OP BASIS VAN LOOPTIJD BIJ DE BEREKENING VAN HET SOLVABILITEITSKAPITAAL-VEREISTE

De Maatschappij maakt geen gebruik van de ondermodule aandelenrisico op basis van van looptijd. De Maatschappij maakt wel gebruik van de overgangsmaatregel aandelen. Aandelen die vóór 2016 zijn aangekocht worden o.b.v. de overgangsmaatregel aandelen geschokt. Aandelen die ná 2016 zijn aangekocht worden geschokt op basis van 39% in combinatie met de 'symmetrische aanpassing' (symmetric adjustment of the equity capital charge).

E.4 VERSCHILLEN TUSSEN DE STANDAARDFORMULE EN IEDER GEBRUIKT INTERN MODEL

De Maatschappij gebruikt het standaardmodel, derhalve zijn er geen verschillen te vermelden.

E.5 NIET-NALEVING VAN HET MINIMUMKAPITAALVEREISTE EN NIET-NALEVING VAN HET SOLVABILITEITSKAPITAALVEREISTE

Niet-naleving van het minimumkapitaalvereiste en niet-naleving van het solvabiliteitskapitaalvereiste zijn gedurende de rapportageperiode niet aan de orde geweest.

E.6 OVERIGE INFORMATIE

Er zijn verder geen overige belangrijke aandachtspunten rondom het eigen vermogen en de kapitaalvereisten.

BIJLAGE 1: OPENBAAR TE MAKEN STATEN

S.02.01.02 Balans	Waarde Solvency II
jaar: 2016	
Activa	
Immateriële activa	
Uitgestelde belastingvorderingen	2.716.251
Materiële vaste activa voor eigen gebruik	11.650.000
Beleggingen (niet zijnde activa in verband met aan indexen of beleggingen gekoppelde overeenkomsten)	2.419.955.877
Materiële vaste activa (anders dan voor eigen gebruik)	86.855.000
Deelnemingen in verbonden ondernemingen, met inbegrip van participaties	31.030.482
Aandelen	173.011.782
Aandelen — beursgenoteerd	173.011.782
Aandelen — niet-beursgenoteerd	-
Obligaties	2.024.021.945
Overheidsobligaties	1.965.764.567
Bedrijfsobligaties	58.257.378
Structured notes	-
Door zekerheden gedekte effecten	-
Instellingen voor collectieve belegging	105.027.669
Derivaten	-
Deposito's behalve kasequivalenten	-
Overige beleggingen	9.000
Activa in verband met aan indexen of beleggingen gekoppelde overeenkomsten	-
Leningen en hypotheke	67.568.465
Voorschotten op verzekeringsovereenkomsten	652.000
Aan particulieren verstrekte leningen en hypotheke	24.542.835
Overige leningen en hypotheke	42.373.630
Uit hoofde van herverzekering verhaalbare bedragen uit:	7.634.664
Schade- en ziekteverzekering analoog aan levensverzekering	-
Schadeverzekering met uitzondering van ziekteverzekering	-
Ziekteverzekering analoog aan schadeverzekering	-
Levens- en ziekteverzekering analoog aan levensverzekering, met uitzondering van ziekteverzekering en aan indexen of beleggingen gekoppelde verzekeringen	7.634.664
Ziekteverzekering analoog aan levensverzekering	-
Levensverzekering, met uitzondering van ziekteverzekering en aan indexen of beleggingen gekoppelde verzekeringen	7.634.664
Aan indexen of beleggingen gekoppelde levensverzekeringen	-
Deposito's ten gunste van cedenten	-
Vorderingen uit hoofde van verzekering en op intermediairs	2.995.000
Vorderingen uit hoofde van herverzekering	274.000
Vorderingen (handelsvorderingen, geen vorderingen uit hoofde van verzekering)	-
Eigen aandelen (rechtstreeks gehouden)	-
Verschuldigde bedragen uit hoofde van eigenvermogensbestanddelen of opgevraagd maar niet-gestort beginkapitaal	-
Geldmiddelen en kasequivalenten	29.341.000
Overige, niet elders opgenomen activa	7.768.923
Totaal activa	2.549.904.180

jaar: 2016

Verplichtingen

Technische voorzieningen — schadeverzekering	
Technische voorzieningen — schadeverzekering (behalve ziekteverzekering)	
Technische voorzieningen als geheel berekend	
Beste schatting	
Risicomarge	
Technische voorzieningen — ziekteverzekering (analoog aan schadeverzekering)	
Technische voorzieningen als geheel berekend	
Beste schatting	
Risicomarge	
Technische voorzieningen — levensverzekering (behalve aan indexen of beleggingen gekoppelde verzekeringen)	2.223.169.000
Technische voorzieningen — ziekteverzekering (analoog aan levensverzekering)	
Technische voorzieningen als geheel berekend	
Beste schatting	
Risicomarge	
Technische voorzieningen — levensverzekering (behalve aan indexen of beleggingen gekoppelde verzekeringen)	2.223.169.000
Technische voorzieningen als geheel berekend	
Beste schatting	2.138.425.000
Risicomarge	84.744.000
Technische voorzieningen — aan indexen of beleggingen gekoppelde verzekeringen	
Technische voorzieningen als geheel berekend	
Beste schatting	
Risicomarge	
Voorwaardelijke verplichtingen	
Voorzieningen niet zijnde technische voorzieningen	683.000
Pensioenuitkeringsverplichtingen	4.545.000
Deposito's van herverzekeraars	
Uitgestelde belastingverplichtingen	
Derivaten	
Schulden aan kredietinstellingen	
Financiële verplichtingen anders dan schulden aan kredietinstellingen	
Schulden uit hoofde van verzekeringen en aan intermediairs	
Schulden uit hoofde van herverzekering	179.000
Schulden (handelsschulden, geen schulden uit hoofde van verzekeringen)	
Achtergestelde verplichtingen	
Achtergestelde verplichtingen anders dan in het kernvermogen	
Achtergestelde verplichtingen in het kernvermogen	
Overige, niet elders opgenomen verplichtingen	23.690.000
Totaal verplichtingen	2.252.266.000
Overschot van de activa t.o.v. de verplichtingen	297.638.180

S.05.01.02 Premies, schaden en kosten per branche
jaar: 2016

	Branche: levensverzekeringsverplichtingen						Herverzekeringsverplichtingen in het levensverzekeringsbedrijf		Totaal
	Ziekte-verzekeringen	Verzekeringen met winstdeling	Aan indexen of beleggingen gekoppelde verzekeringen	Overige levensverzekeringen	Lijfrentes van schadeverzekerings-overeenkomsten en met betrekking tot ziekteverzekeringsverplichtingen	Lijfrentes van schadeverzekerings-overeenkomsten en met betrekking tot verzekeringsverplichtingen anders dan ziekteverzekeringsverplichtingen	Herverzekering in het ziekte-verzekerings-bedrijf	Herverzekering in het levens-verzekeringsbedrijf	
Geboekte premie-inkomsten									
Bruto	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aandeel van herverzekeraars	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Verdiende premies									
Bruto	-	116.084.000	-	-	-	-	-	-	116.084.000
Aandeel van herverzekeraars	-	1.044.000	-	-	-	-	-	-	1.044.000
Netto	-	115.040.000	-	-	-	-	-	-	115.040.000
Schaden									
Bruto	-	104.214.000	-	-	-	-	-	-	104.214.000
Aandeel van herverzekeraars	-	767.000	-	-	-	-	-	-	767.000
Netto	-	103.447.000	-	-	-	-	-	-	103.447.000
Wijzigingen in overige technische voorzieningen									
Bruto	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aandeel van herverzekeraars	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kosten		29.436.000							29.436.000
Administratiekosten									
Bruto	-	2.582.184	-	-	-	-	-	-	2.582.184
Aandeel van herverzekeraars	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto	-	2.582.184	-	-	-	-	-	-	2.582.184
Beleggingskosten									
Bruto	-	880.657	-	-	-	-	-	-	880.657
Aandeel van herverzekeraars	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto	-	880.657	-	-	-	-	-	-	880.657
Uitkeringskosten									
Bruto	-	942.054	-	-	-	-	-	-	942.054
Aandeel van herverzekeraars	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto	-	942.054	-	-	-	-	-	-	942.054
Acquisitiekosten									
Bruto	-	10.015.207	-	-	-	-	-	-	10.015.207
Aandeel van herverzekeraars	-	399.000	-	-	-	-	-	-	399.000
Netto	-	9.616.207	-	-	-	-	-	-	9.616.207
Overheadkosten									
Bruto	-	15.414.898	-	-	-	-	-	-	15.414.898
Aandeel van herverzekeraars	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto	-	15.414.898	-	-	-	-	-	-	15.414.898
Overige kosten									
Bruto	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aandeel van herverzekeraars	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal uitgaven									
Bruto	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aandeel van herverzekeraars	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-

**S.05.01.02 Premies, schade en kosten per land
jaar: 2016**

	Nederland	Top 5 van alle landen (volgens bedrag aan geboekte premie-inkomsten)-levensverzekeringsverplichtingen		Totaal top 5 en land van herkomst
Geboekte premie-inkomsten				
Bruto	-	-	-	-
Aandeel van herverzekeraars	-	-	-	-
Netto	-	-	-	-
Verdiende premies				
Bruto	116.084.000	-	-	116.084.000
Aandeel van herverzekeraars	1.044.000	-	-	1.044.000
Netto	115.040.000	-	-	115.040.000
Schaden				
Bruto	104.214.000	-	-	104.214.000
Aandeel van herverzekeraars	767.000	-	-	767.000
Netto	103.447.000	-	-	103.447.000
Wijzigingen in overige technische voorzieningen				
Bruto	-	-	-	-
Aandeel van herverzekeraars	-	-	-	-
Netto	-	-	-	-
Kosten	29.436.000	-	-	29.436.000
Overige kosten	-	-	-	-
Totaal uitgaven	-	-	-	-

S.12.01.02 Technische voorzieningen voor levens- en SLT-ziekteverzekering jaar: 2016													
	Verzekeringen met winstdeling	Aan indexen of beleggingen gekoppelde verzekeringen		Overige levensverzekeringen		Lijfrentes van schadeverzekeringsovereenkomsten en met betrekking tot verzekeringsverplichtingen anders dan ziekteverzekeringsverplichtingen	Geaccepteerde verzekering	Totaal (levensverzekering behalve ziekteverzekering, met inbegrip van aan beleggingen gekoppelde overeenkomsten)	Ziekteverzekering (directe verzekering)		Lijfrentes van schadeverzekeringsovereenkomsten en met betrekking tot ziekteverzekeringsverplichtingen	Herverzekering in het ziekteverzekeringsbedrijf (geaccepteerde herverzekering)	Totaal (ziekteverzekering analoog aan levensverzekering)
		Overeenkomsten zonder opties en garanties	Overeenkomsten met opties en garanties	Overeenkomsten zonder opties en garanties	Overeenkomsten met opties en garanties				Overeenkomsten zonder opties en garanties	Overeenkomsten met opties en garanties			
Technische voorzieningen als geheel berekend													
Totaal van de bedragen die op herverzekering/SPV en finite herverzekering kunnen worden verhaald na correctie voor verwachte verliezen als gevolg van wanbetaling in verband met de technische voorzieningen als geheel berekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Technische voorzieningen berekend als som van beste schatting en risicomarge													
Beste schatting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bruto beste schatting	2.108.339.000	-	-	-	30.086.000	-	-	2.138.425.000	-	-	-	-	-
Totaal van de bedragen die op herverzekering/SPV en finite herverzekering kunnen worden verhaald voor correctie voor verwachte verliezen als gevolg van wanbetaling	7.560.664	-	-	-	108.000	-	-	7.668.664	-	-	-	-	-
Bedragen die op herverzekering, behalve SPV en finite herverzekering, kunnen worden verhaald voor correctie voor verwachte verliezen als gevolg van wanbetaling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedragen die op herverzekering, behalve SPV en finite herverzekering, kunnen worden verhaald voor correctie voor verwachte verliezen als gevolg van wanbetaling before adjustment for expected losses	7.560.664	-	-	-	108.000	-	-	7.668.664	-	-	-	-	-
Bedragen die op SPV kunnen worden verhaald voor correctie voor verwachte verliezen als gevolg van wanbetaling before adjustment for expected losses	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedragen die op finite herverzekering kunnen worden verhaald voor correctie voor verwachte verliezen als gevolg van wanbetaling before adjustment for expected losses	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal van de bedragen die op herverzekering/SPV en finite herverzekering kunnen worden verhaald na correctie voor verwachte verliezen als gevolg van wanbetaling	7.527.664	-	-	-	107.000	-	-	7.634.664	-	-	-	-	-
Beste schatting minus bedragen die op herverzekering/SPV en finite herverzekering kunnen worden verhaald — totaal	2.100.811.000	-	-	-	29.979.000	-	-	2.130.790.000	-	-	-	-	-
Risicomarge	83.552.000	-	-	-	1.192.000	-	-	84.744.000	-	-	-	-	-
Bedrag van de overgangsmaatregel voor technische voorzieningen													
Technische voorzieningen als geheel berekend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beste schatting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Risicomarge	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Technische voorzieningen — totaal	2.191.891.000	-	-	-	31.278.000	-	-	2.223.169.000	-	-	-	-	-
Technische voorzieningen minus de bedragen die verhaald kunnen worden op herverzekering/SPV en finite herverzekering - totaal	2.184.363.000	-	-	-	31.171.000	-	-	2.215.534.000	-	-	-	-	-
Beste schatting van producten met een afkoopoptie	1.930.519.000	-	-	-	2.195.000	-	-	1.932.714.000	-	-	-	-	-
Bruto beste schatting voor kasstroom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uitgaande kasstromen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toekomstige gegarandeerde en discretionaire uitkeringen	2.874.000.000	-	-	-	28.063.000	-	-	-	-	-	-	-	-
Toekomstige discretionaire uitkeringen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toekomstige kosten en andere uitgaande kasstromen	284.089.000	-	-	-	4.173.000	-	-	288.262.000	-	-	-	-	-
Inkomende kasstromen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toekomstige premies	-1.049.750.000	-	-	-	-2.150.000	-	-	-1.051.900.000	-	-	-	-	-
Overige inkomende kasstromen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Percentage van bruto Beste Schatting berekend op basis van benaderingen	0,36%	-	-	-	25,86%	-	-	-	-	-	-	-	-
Afkoopwaarde	1.447.678.000	-	-	-	1.432.000	-	-	1.449.110.000	-	-	-	-	-
Beste schatting met inachtneming van overgangsmaatregel voor de rentevoet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Technische voorziening zonder overgangsmaatregel voor de rentevoet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beste schatting met inachtneming van de volatilitetsaanpassing	2.108.339.000	-	-	-	30.086.000	-	-	2.138.425.000	-	-	-	-	-
Technische voorzieningen zonder volatilitetsaanpassing en zonder andere overgangsmatregelen	2.235.521.000	-	-	-	31.648.000	-	-	2.267.169.000	-	-	-	-	-
Beste schatting onder voorbehoud van matchingopslag	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Technische voorzieningen zonder matchingopslag en zonder alle overige maatregelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

S.23.01.01 Eigen vermogen
jaar: 2016

	Totaal	Tier1- onbeperkt	Tier1- beperkt	Tier 2	Tier 3
Kernvermogen vóór aftrek voor deelnemingen in andere financiële sectoren, zoals voorzien in artikel 68 van Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35					
Gewoon aandelenkapitaal (inclusief eigen aandelen)	-	-	-	-	-
Agio verbonden aan gewoon aandelenkapitaal	-	-	-	-	-
Beginkapitaal, bijdragen van leden of het daaraan gelijk te stellen kernvermogensbestanddeel voor onderlinge waarborgmaatschappijen of onderlinge verzekeringsmaatschappijen	-	-	-	-	-
Achtereestelde rekeningen van leden van onderlinge waarborgmaatschappijen	-	-	-	-	-
Surplusfondsen	-	-	-	-	-
Preferente aandelen	-	-	-	-	-
Agio verbonden aan preferente aandelen	-	-	-	-	-
Reconciliatiereserve	289.921.929	289.921.929	-	-	-
Achtereestelde verplichtingen	-	-	-	-	-
Een bedrag gelijk aan de waarde van netto uitgestelde belastingvorderingen	2.716.251	-	-	-	2.716.251
Overige door de toezichhoudende autoriteit als kernvermogen goedgekeurde eigenvermogensbestanddelen die hierboven niet worden vermeld	-	-	-	-	-
Eigen vermogen in de jaarrekening dat niet in de reconciliatiereserve mag worden opgenomen en niet voldoet aan de criteria voor indeling als eigen vermogen onder Solvabiliteit II	-	-	-	-	-
Eigen vermogen in de jaarrekening dat niet in de reconciliatiereserve mag worden opgenomen en niet voldoet aan de criteria voor indeling als eigen vermogen onder Solvabiliteit II	-	-	-	-	-
Aftekkingen	-	-	-	-	-
Aftekkingen voor deelnemingen in financiële en kredietinstellingen	-	-	-	-	-
Totaal kernvermogen na aftekkingen	292.638.180	289.921.929	-	-	2.716.251
Aanvullend vermogen	-	-	-	-	-
Niet-gestort en niet-opgevraagd gewoon aandelenkapitaal, op verzoek opvraagbaar	-	-	-	-	-
Niet-gestort en niet-opgevraagd beginkapitaal, bijdragen van leden of het daaraan gelijk te stellen kernvermogensbestanddeel voor onderlinge waarborgmaatschappijen of onderlinge verzekeringsmaatschappijen, op verzoek opvraagbaar	-	-	-	-	-
Niet-gestorte en niet-opgevraagde preferente aandelen, op verzoek opvraagbaar	-	-	-	-	-
Een juridisch bindende verplichting om op verzoek in te schrijven op en te betalen voor achtereestelde verplichtingen	-	-	-	-	-
Kredietbrieven en garanties zoals bedoeld in artikel 96, lid 2, van Richtlijn 2009/138/EG	-	-	-	-	-
Kredietbrieven en garanties anders dan zoals bedoeld in artikel 96, lid 2, van Richtlijn 2009/138/EG	-	-	-	-	-
Suppletiebijdragen van de leden zoals bedoeld in artikel 96, lid 3, eerste alinea, van Richtlijn 2009/138/EG	-	-	-	-	-
Suppletiebijdragen van de leden anders dan zoals bedoeld in artikel 96, lid 3, eerste alinea, van Richtlijn 2009/138/EG	-	-	-	-	-
Overig aanvullend vermogen	-	-	-	-	-
Totaal aanvullend vermogen	-	-	-	-	-
Beschikbaar en in aanmerking komend eigen vermogen					
Totaal beschikbaar eigen vermogen voor het solvabiliteitskapitaalvereiste	292.638.180	289.921.929	-	-	2.716.251
Totaal beschikbaar eigen vermogen voor het minimumkapitaalvereiste	289.921.929	289.921.929	-	-	-
Totaal in aanmerking komend eigen vermogen voor het solvabiliteitskapitaalvereiste	292.638.180	289.921.929	-	-	2.716.251
Totaal in aanmerking komend eigen vermogen voor het minimumkapitaalvereiste	289.921.929	289.921.929	-	-	-
Solvabiliteitskapitaalvereiste	122.781.812	-	-	-	-
Minimumkapitaalvereiste	55.251.815	-	-	-	-
Verhouding tussen in aanmerking komend eigen vermogen en het solvabiliteitskapitaalvereiste	238%	-	-	-	-
Verhouding tussen in aanmerking komend eigen vermogen en het minimumkapitaalvereiste	525%	-	-	-	-
	Totaal				
Reconciliatiereserve	297.638.180				
Overschot van de activa t.o.v. de verplichtingen	-				
Eigen aandelen (rechtstreeks of middellijk gehouden)	5.000.000				
Te verwachten dividenden, uitkeringen en kosten	2.716.251				
Overige kernvermogensbestanddelen	-				
Correctie voor beperkte eigenvermogensbestanddelen ten aanzien van matchingopslagportefeuilles en afgezonderde fondsen	-				
Reconciliatiereserve	289.921.929				
Verwachte winst					
De in toekomstige premies vervatte verwachte winst (EPIFP) — Levensverzekeringsbedrijf	138.845.000				
De in toekomstige premies vervatte verwachte winst (EPIFP) — Schadeverzekeringsbedrijf	-				
Totaal in toekomstige premies vervatte verwachte winst (EPIFP)	138.845.000				

**S.25.01.01 Standaardformule voor het solvabiliteitskapitaalvereiste voor ondernemingen
jaar: 2016**

	Bruto solvabiliteitskapi- taalvereiste
Marktrisico	104.147.479
Tegenpartijkredietrisico	5.781.341
Levensverzekeringstechnisch risico	87.915.552
Ziekteverzekeringstechnisch risico	-
Schadeverzekeringstechnisch risico	-
Diversificatie	-43.758.201
Risico immateriële activa	-
Kernsolvabiliteitskapitaalvereiste	154.086.171
Berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste	-
Operationeel risico	9.622.913
Verliescompensatievermogen van technische voorzieningen	-
Verliescompensatievermogen van uitgestelde belastingen	-40.927.272
Kapitaalvereiste voor ondernemingen met werkzaamheden in overeenstemming met artikel 4 van Richtlijn 2003/41/EG	-
Solvabiliteitskapitaalvereiste exclusief kapitaalopslagfactor	122.781.812
Reeds vastgestelde kapitaalopslagfactoren	-
Solvabiliteitskapitaalvereiste	122.781.812
Overige informatie over solvabiliteitskapitaalvereiste	-
Kapitaalvereiste voor ondermodule aandelenrisico op basis van looptijd	-
Totaalbedrag van theoretische solvabiliteitskapitaalvereisten voor resterend deel	-
Totaalbedrag van theoretische solvabiliteitskapitaalvereisten voor afgezonderde fondsen	-
Totaalbedrag van theoretische solvabiliteitskapitaalvereisten voor matchingopslagportefeuilles	-
Diversificatie-effecten als gevolg van RFF nSCR-aggregatie ten behoeve van artikel 304	-

S.28.01.01 Minimumkapitaalvereiste jaar: 2016		
Lineaire-formulecomponent voor levensverzekerings- en -herverzekeringsverplichtingen	Waarde	
MCR _L Resultaat	79.321.349	
	Netto (exclusief herverzekering/SPV) beste schatting en technische voorzieningen als geheel berekend	Netto (exclusief herverzekering/SPV) totaal risicobedrag
Verplichtingen met winstdeling — gegarandeerde uitkeringen	2.100.778.000	-
Verplichtingen met winstdeling — toekomstige discretionaire uitkeringen	-	-
Aan indexen of beleggingen gekoppelde verplichtingen	-	-
Overige levens- en schadeverzekerings- en herverzekeringsverplichtingen	29.978.000	-
Totaal risicobedrag voor alle levensverzekerings- en herverzekeringsverplichtingen	-	1.375.750.000
Berekening van het algehele minimumkapitaalvereiste	Waarde	
Lineair minimumkapitaalvereiste	79.321.349	-
Solvabiliteitskapitaalvereiste	122.781.812	-
Bovengrens minimumkapitaalvereiste	55.251.815	-
Ondergrens minimumkapitaalvereiste	30.695.453	-
Gecombineerd minimumkapitaalvereiste	55.251.815	-
Absolute ondergrens van het minimumkapitaalvereiste	3.700.000	-
Minimumkapitaalvereiste	55.251.815	-

**Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „'s-Gravenhage”
1895 - 2017**

Postadres
Postbus 629
2501 CP 's-Gravenhage

Bezoekadres
Zeestraat 70
2518 AC 's-Gravenhage

T 070 - 342 11 11
F 070 - 392 63 20

KvK 27001014
AFM-nummer 12000386